

SENSE LLAR

QUE LA IGNORÀNCIA NO SIGUI L'EXCUSA

Institut Pere Ribot

2n de Batxillerat

Curs 2016-2017

Maria Grèbol Coll

17/01/2017

*"y llegar a creer con una seguridad aterradora
que nuestra caída es el justo castigo merecido a
nuestra ignorancia, debilidad y miedo"*

Miguel Fuster

AGRÀIMENTS

En primer lloc, voldria dedicar unes paraules a totes aquelles persones que m'han acompanyat en el transcurs de l'elaboració del treball de recerca.

Des d'un principi m'he sentit molt acompanyada i recolzada i, per això, m'agradaria donar les gràcies principalment a la meva tutora, Carme Piferrer i al meu pare. A tots dos pels seus consells, el suport proporcionat i la seva predisposició.

Amb el cor a la mà, m'agradaria agrair a la Fundació Arrels la bona acollida que m'han donat i haver-me deixat concertar entrevistes (que no ho fan habitualment) amb el Francisco, un usuari, i amb l'Eli Fernández, una voluntària.

També les més sinceres gràcies a la meva mare per la seva ajuda en tots els aspectes del treball; al meu avi, per explicar-me experiències viscudes i realitats passades que perduren avui en dia; a totes les persones que m'han dedicat el seu temps, encara que hagin estat només uns minuts, com la doctora Laura Navarro, l'assessor en polítiques públiques, Albert Sales, o les 302 persones que han emplenat l'enquesta.

Finalment, i per no deixar-me ningú, vull agrair els moments compartits amb totes les persones que han contribuït d'una manera o altra en el meu treball.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ.....	1
1. LA POBRESA	3
1.1 EXCLUSIÓ SOCIAL	4
1.2 APOROFÒBIA.....	5
2. EL FENOMEN SENSE LLAR	7
2.1 TERMES EMPRATS PER DEFINIR LES PERSONES SENSE LLAR.....	7
2.2 EL PROCÉS D'ACABAR VIVINT AL CARRER	10
2.3 PERFIL DE LA PERSONA SENSE LLAR.....	11
3. FUNDACIÓ ARRELS.....	13
3.1 HISTÒRIA D'ARRELS.....	13
3.2 EQUIP D'ARRELS	14
3.3 OBJECTIUS	15
3.4 QUÈ FAN?.....	16
3.4.1 Anàlisi	16
3.4.2 Serveis	17
3.4.3 Sensibilització	21
3.4.4 Integració	22
3.4.5 Finançament.....	23
4. TREBALL DE CAMP	25
4.1 HIDDEN CITY TOURS.....	25
4.2 ENQUESTES	30
4.3 TIPOGRAFIA.....	37
4.4 LA MEVA EXPERIÈNCIA AL CAMP DE TREBALL.....	37
4.5 CAMPANYA DE DONACIÓ.....	39
4.6 CONCLUSIONS DE LES ENTREVISTES	40

5. CONCLUSIONS FINALS	42
6. BIBLIOGRAFIA	44
7. ANNEXOS	47
ÍNDEX.....	47
ANNEX 1. ENTREVISTA A ELI FERNÁNDEZ	48
ANNEX 2. ENTREVISTA A ALBERT SALES.....	50
ANNEX 3. ENTREVISTA A FRANCISCO	52
ANNEX 4. ENTREVISTA A LAURA NAVARRO	55
ANNEX 5. FLYER I COMPROVANT DE L'INGRÉS DE LA CAMPANYA DE DONACIÓ	57

INTRODUCCIÓ

Com va sorgir el meu interès per el tema dels sense llar? Farà un any aproximadament quan estàvem a classe mirant un documental. Parlaven de les persones que no tenien llar, que havien caigut en el pou fosc de la vida, soles, vivint al carrer. Aquells trenta minuts van fer que m'adonés de tot el que tinc i valorés el que fins llavors prenia com a normal de tenir. Tot allò que d'un dia per l'altre pot desaparèixer.

La veritat és que sempre m'he fixat amb la gent que viu al carrer i, encara que a vegades els he donat diners, reconec que d'altres he abaixat el cap per no fer-ho, per no veure-les. I això és el que fem la majoria de nosaltres, no voler veure la problemàtica si no hi estem endinsats. Ens en desentenem, oi?

Vivim en una societat de falses aparences, on només triomfa qui té diners i bons contactes, on s'abaixa el cap quan hi ha quelcom que no agrada i que no es vol veure. I tenim una bona excusa: "Ah, és que no ho sabia".

D'aquí el títol del meu treball: *Sense Llar. Que la ignorància no sigui l'excusa.*

No es tracta d'ignorar la part fosca de la realitat sinó d'afrontar-la i combatre-la perquè la puguem eliminar.

La realitat dels sense llar. El tema en si és tant extens que he intentat crear una estructura organitzada del treball i investigar sobre alguns factors més concrets d'aquest.

Objectius

L'objectiu principal que em vaig proposar va ser el d'acostar-me a les persones sense llar per conèixer de primera mà la seva realitat.

A partir d'aquest, em vaig plantejar la resta: saber quin és el procés que els va dur al carrer, la seva situació actual, conèixer quin són els recursos i la tasca de les entitats socials per combatre aquesta problemàtica; investigar sobre l'aporofòbia; trobar les definicions que al llarg del temps s'han utilitzat per definir les persones sense llar; investigar si el problema va en augment o es troba en decreixement i estudiar les vies de solució que s'haurien d'implementar i per últim, però no per això menys important, esbrinar la sensibilització social amb la que comptem actualment.

La meua idea és aconseguir conscienciar del *sensellarisme* i les dificultats per eradicarlo a les persones que vulguin llegir el meu treball.

Metodologia

En principi, tenia previst escriure un diari sobre la meua experiència de voluntària a la Fundació Arrels, descrivint dia a dia el meu pas per l'entitat i el contacte directe amb el voluntariat i els usuaris. Però això no va ser possible, ja que la Fundació Arrels no permet a menors de 21 anys fer de voluntaris.

Replantejant-me com aconseguir el meu objectiu principal, la metodologia que finalment he utilitzat es pot dividir en tres parts més diferenciades. La primera inclou les visites i trobades fetes amb entitats, com la mateixa Fundació Arrels i entrevistes a voluntaris i usuaris; la segona, la recerca i lectura d'estudis, llibres i articles relacionats amb el tema i la tercera, l'elaboració d'una enquesta amb Google Drive de la qual n'he pogut extreure algunes dades interessants.

1. LA POBRESA

S'entén per pobresa la manca de béns materials i immaterials suficients per portar una vida acceptable. És la manca de recursos per satisfer necessitats considerades bàsiques, que influeixen directament en la qualitat de vida de les persones.

És un terme que té connotacions econòmiques però que també comporta una categorització social. Al·ludeix als mitjans dels que disposa una persona per arribar a uns estàndards mínims i participar amb normalitat de la societat.

Es parla de *pobresa absoluta* i *pobresa relativa*. La pobresa absoluta es refereix a una situació en la que uns estàndards mínims de vida, com ho són la nutrició, l'educació, la salut o l'habitatge, no són assolibles. La línia de la pobresa se situa de forma diferent segons la persona o la institució que la determina. Per exemple, el Banc Mundial situa el llindar de la pobresa per als països pobres en un dòlar al dia i altres organismes el situen en dos euros.

El terme pobresa relativa s'utilitza per parlar de l'existència de desigualtats i es calcula en comparació amb un nivell de vida considerat estàndard per a la població a la qual es refereix. Significa que l'individu, per falta de recursos materials, no participa dels hàbits i patrons de vida considerats normals en la societat en la qual habita. Per exemple, a Espanya podríem considerar pobre una família que no pot comprar el material escolar dels seus fills, o llogar un habitatge. A la Unió Europea s'ha fixat el llindar de la pobresa relativa en el 60% de la mitjana dels ingressos per unitat de consum.

Cal entendre, doncs, que la pobresa és un procés que pot ser temporal, durant una època, o arrelat en el temps i, per tant, difícil de sortir-se'n.

La pobresa, és un concepte multidimensional. Aquestes dimensions són fruit dels canvis en els processos personals i del moment social en què es viu. Per tant, encara que hi ha el costum d'agafar un indicador econòmic per definir el nivell de pobresa, són cinc les dimensions que estan considerades que, per la seva transcendència, influeixen en la vida de les persones: l'econòmica, la salut, l'habitatge, les situacions personals i familiars i l'accés al mercat laboral.

En els darrers anys, l'impacte de la crisi econòmica en la nostra societat ha fet que es torni a utilitzar el concepte de pobresa, un concepte que en l'àmbit de la intervenció mai havia desaparegut però que els darrers anys no s'havia utilitzat massa. L'impacte econòmic i social ha afectat de manera més directa els col·lectius en risc social i els situa en espais físics i psicològics més propers a la vulnerabilitat i a la marginalitat; és el que en l'actualitat s'anomena quart món.

1.1 EXCLUSIÓ SOCIAL

L'exclusió social és també un procés multidimensional, per la qual cosa no se solen donar causes aïllades. El procés s'inicia quan algun fet en la vida de l'individu el fa vulnerable (per exemple, pèrdua de la feina, malaltia, etc.). Tanmateix, l'exclusió no es produeix fins que hi ha una pèrdua real del poder de participació de l'individu, ja que en el procés intervenen quatre esferes socials, que interaccionen entre si de tal manera que una d'elles podria compensar els desavantatges que es produïssin en l'altra. Per exemple, l'ajuda econòmica rebuda per una baixa per malaltia ens assegura que l'impacte en la nostra vida sigui menor.

En general, es considera que aquest terme supera el de pobresa, en el sentit que no es defineix en termes purament econòmics sinó d'un tipus més ampli, de participació en la societat.

No obstant això, no existeix acord entre els autors a l'hora de fixar els límits entre els conceptes de pobresa i exclusió social. Exclusió s'usa com a concepte multidimensional que fa referència a un procés de pèrdua d'integració o participació de l'individu en la societat, en un o diversos d'aquests àmbits:

- personal (situació personal)
- econòmic (en la producció o el consum)
- polític-legal (participació política, sistema administratiu, protecció social...)
- social-relacional (absència de xarxes o problemàtica dins les xarxes socials o familiars)¹.

Una persona aturada des de fa molt de temps, normalment no pot accedir als béns i serveis considerats bàsics a Espanya. Una persona que no té permís de residència no pot votar, accedir a una ocupació digna ni reagrupar la seva família. Una persona que no té una xarxa familiar o una xarxa de solidaritat primària quedarà en una situació vulnerable, molt més greu si pateix una malaltia o un accident.

L'exclusió social d'una persona, ve determinada per un seguit de successos que deriven a la situació de pobresa i de la que és molt difícil poder iniciar un procés de millora, tot i que és possible. Davant l'increment de l'exclusió de l'habitatge a la Unió Europea, el Comitè Econòmic i Social Europeu va emetre un dictamen sobre el problema de les persones sense llar en què s'identifiquen quatre tipus de factors que incideixen sobre el

---

¹ http://benestarsocial.paeria.cat/serveisespecialitzats/inclusio/guia_pobresa_exclusio.pdf

risc de patir exclusió social severa i exclusió de l'habitatge:

- Factors estructurals: l'evolució de l'economia, la immigració, els drets de ciutadania i del mercat immobiliari.
- Factors institucionals: l'actuació dels serveis socials, el funcionament dels mecanismes d'ajuda, els procediments i la burocràcia institucional.
- Factors relacionals: la situació familiar, les xarxes de relació, les situacions de ruptura.
- Factors personals: l'estat de salut, les situacions de dependència, l'edat, la discriminació o absència d'un estatut legal (un factor que pot afectar en particular i a algunes minories ètniques com, per exemple, les comunitats romanís).

1.2 APOROFÒBIA

El terme *aporofòbia*, prové de la unió de dues paraules gregues: *άπορος* (*á-poros*), que significa sense recursos, indigent, pobre, i *φόβος*, (*-fobos*), que significa por, temor. Així, aquest terme ens serveix per explicar un sentiment, fins ara poc estudiat, que és de rebuig al pobre, al desemparat. Una actitud injusta que ha passat tan desapercebuda que ni tan sols tenia nom.

Tot i que el terme "aporofòbia" encara no apareix als diccionaris ja ha estat utilitzat en moltes publicacions actuals. Aquest concepte apareix per primer cop en les publicacions d'Adela Cortina, filòsofa i catedràtica d'Ètica i Filosofia Política de la Universitat de València.

És, certament, una expressió que no existeix en altres llengües però, el que és indubtable, és que la repugnància davant el pobre, té més rellevància de la que li volem donar.

La paraula aporofòbia ha començat a tenir veu a gran part de la societat, concretament en l'àmbit dels investigadors que estudien els comportaments i les reaccions de ciutadans, que no tenen problemes econòmics, quan són davant d'una persona pobre.

El fet que hi hagi pobresa és signe de fracàs social. És un símptoma de que el sistema no és tan just com hauria de ser, però llavors, mentre que algunes persones reaccionen positivament oferint la seva ajuda, d'altres reaccionen de manera contrària, menyspreant i marginant els pobres, ja que culpar-los a ells d'aquesta situació és molt còmode i fàcil. No volen que es vegi i els culpen de la seva situació, d'aquesta manera, fent que les víctimes siguin les culpables, s'alliberen de la seva part de responsabilitat. I aquest

sentiment de rebuig no és innat, és après.

Els més conservadors de la societat lluiten perquè assimilem el terme delinqüència amb el de pobresa i això crea un cercle viciós, però ser pobre no és un delict.

Adela Cortina diu que per entendre l'aporofòbia s'ha de comprendre com és la nostra societat. Aquesta gira al voltant de la idea de contracte; hi ha persones que poden oferir quelcom al poderós i per tant tenen capacitat per pactar i en canvi d'altres no poden fer-ho. Els poderosos busquen alguna cosa que els pugui interessar però els pobres no tenen absolutament res a oferir, per tant no els tenen en consideració i acaben essent exclosos.

Segons Adela Cortina la societat té tres respostes per aquest fracàs social:

- Els “dimonis estúpids”: aquells que culpabilitzen la víctima i l'exclouen per por al trencament social.
- Els “dimonis intel·ligents”: els que ajuden i fan uns mínims, no per justícia sinó per estabilitat, per aconseguir que la societat no es trenqui.
- Els “intel·ligents justos i solidaris”: són aquells que fan coses perquè s'ho creuen, ja sigui perquè pensen que l'exclusió social és una injustícia o perquè creuen de debò que la persona té dignitat i no preu, és a dir, que no se l'ha de valorar pels diners que té sinó pel que és.

La paraula aporofòbia ha tingut èxit més enllà de les nostres fronteres i, com diu Emilio Martínez Navarro, també s'assimila a la discriminació de pobles indígenes:

“(...) en el caso de latinoamerica, la aporofobia es sin duda un elemento de la tensión que reina entre los criollos y los pueblos indígenas en algunos países del área. Hay multitud de testimonios que indican que es precisamente la situación de pobreza y vulnerabilidad que padece la mayor parte de los pueblos indígenas (...)”²

Com a conclusió, penso que l'aporofòbia és la ignorància o el rebuig als que romanen al carrer perquè ens incomoden, ens recorden que som injustos i posen de manifest que som uns fracassats com a societat.

Així, crec que existeixen dos tipus d'aporofòbia:

- La directa: és la que consisteix en agredir, bé sigui amb paraules o amb violència física (que és molt extrema i poc usual).
- La indirecta: és la que consisteix en culpabilitzar la víctima, ignorar el problema i defugir-lo.

---

² Emilio Martínez Navarro: “Aporofobia”, en: Jesús Conill (coord.): Glosario para una sociedad intercultural, Valencia, Bancaja, 2002, pp. 17-23.

2. EL FENOMEN SENSE LLAR

2.1 TERMES EMPRATS PER DEFINIR LES PERSONES SENSE LLAR

Abordar el fenomen de les persones sense llar pràcticament implica estructurar la recerca al voltant de la manca d'habitatge.

En termes d'exclusió es pot afirmar que l'habitatge és un element necessari, tot i que no suficient, per al desenvolupament d'una "vida normalitzada" atesa la seva rellevància com a lloc físic per a la convivència, la socialització, l'oci, el consum, la protecció i la identificació social i personal.

Com s'anomena la gent que viu al carrer?

Al llarg de la història s'han utilitzat molts conceptes per fer referència a les persones sense llar: indigents, rodamons, captaires, pidolaires i fins i tot xusma o marginats, però sempre amb un significat pejoratiu.

A la persona sense llar se la defineix com aquella que transita i es mou d'un lloc a l'altre, que està de pas perquè no té llar on poder residir.

Al llarg del temps el mot sense llar ha anat evolucionant, vegem alguns exemples:

"Vagos y maleantes"

Aquests dos termes van ser molt utilitzats durant la dictadura franquista fins a finals dels anys 70 amb l'aprovació de la Llei de *vagos y maleantes*³ per al control de captaries i imposar mesures d'allunyament, control i retenció de les persones suposadament perilloses. No posava sancions sinó que volia evitar els delictes, de manera que podia ser utilitzada per a la repressió de les persones sense recursos.

"Indigents"

El concepte d'indigent va ser el més utilitzat fins a mitjans dels anys 80.

El Diccionari de la Real Acadèmia de la Llengua definia l'indigent com a "pobre, miserable, sense suficients mitjans per subsistir; per tant, aquesta definició està

---

³ *Ley de vagos y maleantes*, de 4 d'agost de 1933. Va ser una llei del codi penal espanyol sobre el tractament de rodamons, nòmades, proxenetes i qualsevol altre element considerat antisocial. Fou aprovada per consens per tots els grups polítics de la Segona República i posteriorment va ser modificada per reprimir també els homosexuals.

realitzada des del punt de vista econòmic. El que s'extreu d'aquesta reflexió és que nomenar una persona en funció d'un criteri estrictament econòmic és com dir que una persona es pot comprar o vendre (com en l'època de l'esclavitud) i en funció d'aquests únics criteris es podria legislar sobre la vida de les persones, cosa que va en contra dels Drets Humans.

Amb aquesta concepció, eradicar l'exclusió social només dependria d'una inversió econòmica.

“Transeünts”

Fins a principis dels anys 90 es va incorporar la definició de la persona que viu al carrer com a transeünt -persona que transita o va per una via pública, que està de pas- tot i que actualment encara hi ha sectors socials que el segueixen utilitzant i els costa substituir-lo.

D'una banda, aquesta definició està elaborada a partir d'una determinada pauta de conducta; això vol dir que s'està despersonalitzant. Per altra, aquest terme té connotacions de nomadisme, itinerància, desarrelament... Així, el tipus de resposta actual per aquesta definició consisteix en designar recursos d'estada molt curta, cosa que no permet plantejar un treball a llarg termini i fa impossible que la persona pugui aconseguir una estabilitat personal i emocional per refer la seva vida.

“Sense sostre”

Aquest terme va ser molt utilitzat durant la primera dècada dels 90 i encara s'utilitza.

Càritas⁴ defineix la persona sense sostre com a tota aquella que no té un allotjament o no pot accedir a ell pels seus propis mitjans, o és incapaç de mantenir-lo sense l'ajut d'algun servei social de suport.

La definició fa referència a una situació que viu la persona en un moment determinat. Aquí la limitació terminològica fonamental consisteix en que defineix les persones en tot el que avui les sosté, però demà es pot trencar, ja que les situacions personals poden variar en cada moment. Aquesta definició fa percebre la persona com un individu amb una mancança molt concreta, però donar només un sostre és poc útil si no va acompanyat d'altres suports complementaris i d'un acompanyament integral de la persona.

---

⁴ Càrites és un organisme de l'Església Catòlica dedicat a la coordinació de la beneficència humanitària. En el seu vessant internacional (Caritas International) agrupa 162 organitzacions catòliques d'assistència, desenvolupament i servei social.

“Sense Llar”

A l'actualitat, els professionals i les entitats que es dediquen a acompanyar les persones que viuen al carrer tenen la tendència de parlar de persones “sense llar”.

Aquest concepte segueix definint a les persones des de la seva mancança i no des de la positivitat de les potencialitats personals de cadascú.

La Federació Europea d'Organitzacions Nacionals per al Treball amb Persones sense Llar, FEANTSA, defineix la persona sense llar com a tot aquella que no pot accedir o conservar un allotjament adequat, adaptat a la seva situació personal, permanent i que proporcioni un marc estable de convivència, ja sigui per manca de recursos econòmics o per tenir dificultats personals o socials per portar una vida autònoma. A més, no només es refereix a aquell sector de la població que viu literalment al carrer, sinó a un ventall més ampli de situacions: famílies institucionalitzades temporalment en centres d'acollida o en albergs públics, acollides en entitats privades, pensions, a casa d'amics o parents, aquells que estan en hospitals i presons i que en sortir no tenen on anar.

En funció de les condicions que té l'espai on viu una persona, la vida social i privada que permet i el règim legal d'utilització de l'allotjament es defineixen quatre situacions o categories:

- Sense sostre
Persones que pernocten a l'espai públic i aquelles que ho fan en un alberg i durant la resta del dia estan al carrer.
- Sense habitatge
Persones que realitzen una estada en centres de serveis o refugis, com són els hostals per a persones sense llar, i aquelles que viuen en un allotjament temporal en habitatges de recolzament.
- Habitatge inadequat
Inclou les persones que viuen en situació de barraquisme, aquelles que viuen en assentaments o en càmpings, les que es troben en un habitatge sobreocupat o que viuen en un habitatge no apropiat sota els preceptes legals vigents.
- Habitatge insegur
Aquelles que han rebut una notificació legal d'abandonament de l'habitatge.

2.2 EL PROCÉS D'ACABAR VIVINT AL CARRER

Les causes del procés de degradació de la vida d'una persona que fa que acabi vivint al carrer són diverses i molt variades: acomiadaments laborals, desnonaments, voluntat de sortir del cercle en què es viu, addiccions personals (alcohol, drogues, etc...) però una de les arrels, en són les fluïxes polítiques socials i la covardia dels governs per afrontar aquest tema.

Factors que hi intervenen:

- Estructurals: relacionats amb el procés econòmic, el mercat immobiliari i els moviments migratoris.
- Institucionals: relacionats amb els serveis socials, els mecanismes d'ajut i els procediments institucionals.
- Relacionals: relacionats amb la situació familiar (per exemple, un divorci o la mort d'un familiar).
- Personals: relacionats amb l'educació, l'edat, la dependència i la salut.
- Discriminació o absència d'un estatut legal: relacionats amb les situacions particulars que poden viure els immigrants i algunes minories, com la comunitat romaní.

El principal problema d'acabar residint al carrer és la soledat. Al quedar-se sola, la persona afectada, és incapaç de sortir-se'n i demanar ajuda. Els seus lligams amb la societat s'han trencat i li és impossible plantejar-se la reconstrucció d'una vida nova.

Una persona no acaba al carrer d'un dia per l'altre sinó que la seva situació va canviant amb el temps. Tothom pot acabar vivint al carrer.

2.3 PERFIL DE LA PERSONA SENSE LLAR

Al llarg de la història s'han realitzat diverses classificacions segons la tipologia de les persones sense llar.

Tradicionalment, el perfil de persones sense llar tenia les següents característiques: home d'entre 41 i 65 anys, solter, amb problemes d'alcoholisme i/o toxicomanies, d'origen social desafavorit, baix nivell formatiu i educatiu i amb llarga permanència al carrer.

Les noves tipologies, més detallades, de persones sense llar es caracteritzen per:

- Homes de mitjana edat, separats o divorciats.
- Homes joves amb problemes familiars.
- Homes joves i de mitjana edat amb problemes d'addiccions.
- Dones joves i de mitjana edat amb situacions de maltractaments, separacions o divorcis.
- Dones joves i de mitjana edat amb problemes d'addiccions o exadictes.
- Persones amb menor nivell cultural i educatiu.
- Persones afectades per la malaltia mental.
- Persones immigrants.

La Fundació Arrels ha realitzat un perfil actualitzat de les persones sense llar⁵ molt més estudiat:

- El 90% són homes.
- El 10% són dones.
- Es calculen uns 58 anys d'esperança de vida.
- 42,7 anys de mitjana d'edat.
- El 50% té fills.
- El 44,5% porta més de tres anys sense allotjament propi.
- El 50% busca feina.
- El 54% són espanyols.
- El 60% té estudis d'educació secundària.
- El 12% té estudis superiors.
- El 20% no té targeta sanitària a l'Estat espanyol.
- El 50% ha estat víctima d'algun delictes o agressió.
- A Barcelona, el 79,2% pateix trastorns crònics físics o mentals.

---

⁵ <http://www.arrelsfundacio.org/persones-sense-llar/problematika/>

A l'Estat espanyol, l'Institut Nacional d'Estadística va publicar a finals de 2012 una enquesta feta a centres d'allotjament i restauració que preguntava sobre els motius que porten les persones al carrer.

Aquests destacaven que el 45% havia perdut la feina, el 26% no podia pagar-se la casa i el 21% s'havia separat de la seva parella.

Segons la Fundació Foessa (Foment d'Estudis Socials i Sociologia Aplicada) a Espanya, per cada 100.000 habitats hi ha, com a mínim, 71 persones sense llar i en tot l'Estat més d'1,5 milions de persones sense sostre.

A Catalunya, unes 37.000 persones tenen greus problemes d'allotjament, de les quals més d'11.500 no tenen llar.

A Barcelona hi ha prop de 3.000 persones sense llar. La XAPS, Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar, afirma que 900 persones dormen directament al carrer, 600 en assentaments irregulars i la resta depèn dels recursos públics i privats existents per passar la nit.

3. FUNDACIÓ ARRELS

3.1 HISTÒRIA D'ARRELS

El projecte d'Arrels va ser creat el 1986 per una trentena de persones preocupades per la situació de les persones sense llar a Barcelona. En aquells moments gairebé no hi havia serveis enfocats a aquesta realitat. El grup va obrir el 1987 un centre al Raval de Barcelona, amb una dutxa amb dipòsit i un petit rober i poc a poc es va adonar que no havia d'esperar que les persones s'acostessin al centre, sinó que havien de sortir al carrer per crear lligams i aconseguir que hi anessin. El 1991 ja existia el centre obert amb dutxes i consigna, els equips de carrer i de visita als hospitals, i el Refugi, un centre d'acollida nocturn.

Arrels, va créixer del 1997 fins al 2001. El projecte del Refugi es transforma en el Programa d'Accés a l'Habitatge i el 2001 comença l'activitat del taller prelaboral La Troballa. Per donar-hi resposta, l'entitat suma treballadors: educadors, treballadors socials, però també professionals de comunicació per sensibilitzar la ciutadania i d'administració interna. L'any 1998 Arrels es constitueix com a fundació perquè fins aleshores funcionava sota la cobertura de la fundació Sant Pere Claver. Aquest mateix any, per primera vegada es realitza, en el marc de la Xarxa d'Atenció a les Persones Sense Llar de Barcelona, un recompte nocturn per saber quantes persones dormen al ras.

En els primers anys de la dècada del 2000, Arrels ofereix allotjament a 80 persones, entre pensions i mitja dotzena de pisos. Són anys de reconeixement públic: en el 2003, el Consell Municipal de Benestar Social de l'Ajuntament de Barcelona els atorga el segon premi als Mitjans de Comunicació per la seva pàgina web, el 2004 l'Institut de Drets Humans els atorga el Premi Solidaritat i el 2005 el Periódico de Catalunya reconeix la tasca d'Arrels amb el Premi Iniciativa Solidària. L'èxit més important, però, arriba el 2007 amb la inauguració de la Llar Pere Barnés, un equipament d'allotjament temporal per a persones sense llar, amb 30 places i 4 més per a situacions d'urgència. Els últims anys de la dècada 2000-2010, Arrels incrementa l'atenció i, amb la Llar Pere Barnés en funcionament, comença un aposta per oferir allotjament més establ. El 2009, Arrels s'acomiada de Josep Maria Pañella, una de les persones fundadores d'Arrels.

Els últims anys de la història d'Arrels es caracteritzen perquè s'intensifica l'atenció a les persones sense llar, s'augmenta el nombre de places a pisos i habitacions de lloguer i

es treballa perquè l'estada de les persones a un habitatge sigui estable en el temps. En aquest context, es treballa per donar encara més veu a les persones sense llar i fomentar la seva participació.

Des del 1987, l'entitat ha atès més de 9000 persones i compta amb el suport de 400 voluntaris i 4000 donants que fan possible els seus projectes.

3.2 EQUIP D'ARRELS

L'equip d'Arrels està format per persones voluntàries, persones ateses i un equip humà contractat. Actualment l'equip es compon per 364 persones: voluntàries que dediquen mitja jornada setmanal, usuàries que participen en tasques de manteniment i logística i 83 que són contractades que realitzen el seu ofici (educadors, advocats, infermers, tècnics, treballadors socials i professionals de la comunicació, etc.).

L'equip directiu d'Arrels s'encarrega de donar suport al director en les decisions executives de l'entitat i mira sempre a mig i llarg termini.

El voluntariat.

Fer un voluntariat a Arrels significa apropar-se a la realitat de les persones sense llar de Barcelona. Sense voluntaris i voluntàries, l'entitat no podria funcionar. Cal ser major de 22 anys per poder participar en l'ajuda.

Les funcions del voluntariat són acompanyar les persones que viuen als carrers de Barcelona juntament amb l'equip de carrer, passar una estona amb els usuaris que vénen al centre de dia i donar un cop de mà en els serveis de dutxes i rober, farmaciola i consigna, visitar persones sense llar conegudes per Arrels que ara viuen a una residència o que estan hospitalitzades, ajudar en el dia a dia les persones que viuen en els pisos de l'entitat o a la Llar Pere Barnés, col·laborar en les activitats del taller prelaboral, donar un cop de mà en el manteniment dels pisos i les instal·lacions d'Arrels, col·laborar en la pàgina web d'Arrels, fer traduccions, ajudar a ordenar la biblioteca, donar un cop de mà als equips d'informàtica i de gestió interna de l'entitat en tasques administratives i col·laborar amb l'equip d'empreses.

El compromís.

És important complir els compromisos adquirits amb el projecte en el qual s'integri la persona: respectar les finalitats i la seva normativa, no divulgar ni publicar dades personals de les persones usuàries, treballadores i de voluntariat a les quals es tingui

accés durant la vinculació amb Arrels, rebutjar qualsevol contraprestació material que pugui rebre per part del beneficiari o d'altres persones relacionades amb l'acció del voluntariat, respectar els drets de les beneficiàries de l'activitat voluntària, actuar de forma solidària, participar en les tasques formatives i funcions confiades i seguir les instruccions adequades a les finalitats que s'imparteixin per desenvolupar l'activitat encomanada.

3.3 OBJECTIUS

L'objectiu principal d'Arrels és fer que les persones que viuen al carrer trobin un allotjament, a la vegada que refacin la seva vida. Intenten donar les eines necessàries perquè les víctimes puguin sortir-se'n.

Altres objectius, i no per això menys importants, són els següents:

- Atendre i acompanyar les persones sense llar cap a una situació el més autònoma possible.
- Sensibilitzar la ciutadania respecte als problemes de la pobresa, denunciar situacions injustes i aportar solucions a les administracions i a la societat civil.
- Cobrir les necessitats dels qui ho necessiten i recolzar-los en el seu itinerari persona.
- Proporcionar allotjament, alimentació i atenció social i sanitària.

Arrels considera que tothom hauria de tenir garantits tots els àpats, que el lloc idoni perquè les persones s'alimentin és casa seva i que en l'accés als aliments i a les ajudes alimentàries s'han d'evitar formes que estigmatitzin les persones que reben aquests aliments, com ara les cues a les portes dels menjadors públics o privats. L'habitatge és un dret bàsic al qual tothom hauria de poder accedir perquè no es tracta d'un luxe sinó d'una necessitat bàsica i consideren que un habitatge adequat i econòmicament accessible és clau per a les persones que han viscut al carrer i que comencen a transformar la seva situació. Així doncs, per a Arrels, el punt de partida és l'habitatge i la condició necessària per solucionar la resta de problemàtiques a situacions que pateixen les persones.

3.4 QUÈ FAN?

Per tal d'aconseguir els objectius de la fundació, Arrels realitza un seguit d'actuacions que tot seguit explicarem. Les dades que hi ha a continuació, són les més recents de l'entitat i han estat extretes de la memòria 2015.

La primera acollida: la persona que arriba per primera vegada al centre de dia d'Arrels troba un voluntari o voluntària que li dóna la benvinguda i un educador que s'interessa per la seva situació. Aquesta primera trobada pot comportar la possibilitat de fer servir les dutxes, buscar una habitació per dormir, donar una manta per passar la nit al carrer, facilitar informació d'altres recursos per ajudar millor a les persones, etc. L'objectiu és crear confiança, conèixer les necessitats de la persona i establir lligams. Al centre de dia la persona pot participar en activitats, xerrar amb altres companys o, simplement, descansar durant una estona.

3.4.1 Anàlisi

- Recomptes periòdics

El passat dimecres 18 i dijous 19 de maig es va realitzar el recompte de persones sense llar que viuen al carrer de la ciutat de Barcelona. Ja se n'han fet diversos pels barris de Barcelona. El 2008 i el 2011 es van comptar 658 i 838 persones dormint pels carrers de Barcelona (recomptes organitzats per la Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar). A l'últim (organitzat per Arrels), ara fa un any, es van comptabilitzar 892 persones vivint al carrer.

La coordinació d'aquests recomptes es distribueix de la següent manera: els 900 voluntaris participants es divideixen en petits grups. Cada voluntari ha de tenir un *smartphone* per a poder informar i reportar la informació. Es tracta de comptabilitzar les persones que resideixen a la via pública i registrar les dades.

- App

Arrels ha creat una aplicació mòbil que permet a la ciutadania avisar de la presència de persones dormint al carrer. Actualment hi ha 3000 persones sense llar a Barcelona i cada nit 900 d'elles dormen al carrer, són la part més visible de la pobresa. L'objectiu és comptar amb la participació de la ciutadania per conèixer quin és l'estat de la situació i així traçar polítiques i accions per combatre-la i fer possible #ningúdormintalcarrer.

Les persones que dormen al carrer es troben en un lloc públic però cal garantir la seva intimitat i privacitat, per això les dades són d'ús intern d'Arrels que faciliten la feina dels equips d'atenció.

- Localitzador

El localitzador és un apartat de la pàgina web que pregunta per la persona que has vist al carrer. Necessiten la localització per conèixer quina és la situació actual d'aquesta problemàtica a Barcelona, valorar si els equips de carrer estan presents a totes les zones sensibles de la ciutat i comptar amb informació precisa que permeti millorar la nostra actuació. Amb l'avís, els seus equips treballen en xarxa amb d'altres equips de la ciutat per comprovar si coneixen la persona i mirar la millor manera d'abordar la situació. El procés és lent i per això t'avisen que si la continues veient pel carrer no et preocupis.

3.4.2 Serveis

Vaig anar a visitar el centre obert d'Arrels i em va sobtar la quantitat de serveis que proporciona. Vaig poder-me passejar per les instal·lacions de tots els serveis amb l'explicació guiada de voluntaris i usuaris del centre que ens van acollir amb afecte, una rialla i l'ofertament de berenar al seu menjador.

- Allotjament

Viure sense tenir una llar significa viure amb por, sense escalfor, sense drets, sense espai, amb soledat i deixadesa. A Barcelona hi ha unes 3000 persones que no tenen llar, més de 870 dormen directament al carrer, 1400 ho fan en recursos públics i privats de la ciutat i 600 en assentaments irregulars. Una persona al carrer es busca la manera de sobreviure.

A vegades es paga una habitació en una pensió, d'altres es fa una derivació a un alberg o s'ofereix una plaça d'emergència als recursos específics d'Arrels per a persones derivades per l'equip de carrer. La pròpia seu d'Arrels compta amb 4 places destinades a persones que viuen al carrer i que estan en seguiment per part de l'entitat, perquè tinguin aixopluc en època de fred intens o per a què quan la persona decideixi sobtadament deixar el carrer, pugui ser atesa immediatament. Després es procura allotjar-la definitivament.

- Àpats

Arrels té en marxa un menjador social que ofereix la possibilitat d'esmorzar, dinar, berenar i sopar a les persones ateses per l'entitat. Els àpats s'elaboren pensant en la salut de les persones i en les seves conviccions religioses. En el 2015 es van servir 87.471 àpats. Viure al carrer significa patir desordres alimentaris importants que, en el procés de millora de les persones, s'intenten ordenar. Per això es procura que les persones tornin a fer tres àpats diaris i es fomenta el fet d'esmorzar plegats: amb els companys dels pisos d'Arrels, amb els residents de la llar Pere Barnés i entre els participants del taller prelaboral de l'entitat.

Algunes persones ateses prefereixen dinar o sopar calent en bars i restaurants del barri. Per cobrir aquesta demanda, Arrels proporciona vals.

“Amb qui sopo aquest Nadal?” Des de fa anys, Arrels celebra la nit de Nadal amb un sopar on participen persones sense llar, voluntaris i treballadors. A tots ens agrada dinar o sopar en companyia i més encara en una data tan assenyalada com el Nadal.

- Dutxes

El centre obert ofereix cinc dutxes normals i una d'adaptada. Cal pactar les hores i els dies per utilitzar la dutxa, per això existeix la sala de pactes i comunicacions. Aquesta sala és l'espai on els usuaris pacten amb els responsables quan aniran a dutxar-se i quina roba agafaran. Sempre deixen alguna tanda sense cobrir perquè els usuaris que s'han decidit a anar-hi per primera vegada no trobin l'impediment que pugui estar complet. Deixen que es dutxin un cop per setmana i a més t'ofereixen el servei de podologia cada dilluns. L'horari del servei de dutxes és de 10:00h-13:00 i de 16:00h-19:00h.

- Rober

El rober és una sala on hi ha tota la roba acumulada ordenada per talles, tant pantalons, sabates, com roba interior. La persona responsable d'estar al rober i organitzar totes les demandes ha d'apuntar en un paper la roba que s'ha de preparar per donar i la que és entregada a la persona. El que van remarcar molt en la visita, va ser la qüestió de la roba interior. Sempre donen roba interior nova i es llença la que porten, ja que es tracta de tenir una bona higiene.

- Consigna

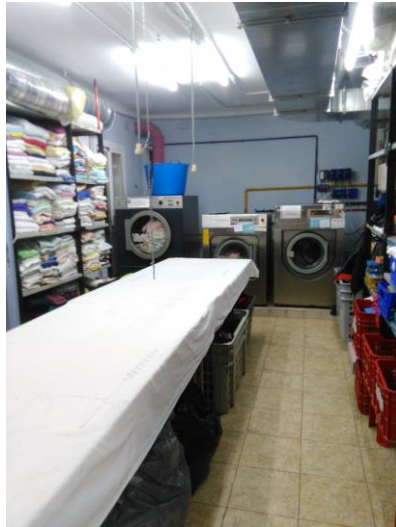
La Consigna és un espai per guardar totes les pertinences dels usuaris (maletes o bosses), que es dipositen a les estanteries d'un llarg passadís. La consigna és una sala petita però molt efectiva, fa la mateixa funció que un guarda-roba d'una discoteca, no es paga però hi ha un termini de temps per a tenir-hi les teves pertinences. Arrels no permet que s'hi guardin carros ja que són molt grans i ocupen massa espai, si ho permetessin, tothom n'hi deixaria un i no hi cabrien tots.

- Bugaderia

Arrels ofereix un servei de bugaderia que, al mateix temps que neteja la roba, permet treballar la millora d'hàbits com la higiene.

- La barca de Caronte

Arrels vol acompanyar les persones sense llar en els diferents moments del seu procés i per tant, també en la mort. Amb aquest motiu funciona La Barca de Caronte, un grup de gent que acompanya les persones sense llar conegudes pel centre o per l'equip de carrer fins l'últim moment de la seva vida. La Barca de Caronte busca la família quan la persona mor i li explica la situació, es coordina amb els serveis funeraris, i avisa a tots els membres de l'entitat del dia i hora de l'enterrament, perquè tothom té dret a ser enterrat acompanyat. Caront, és un geni del món infernal, un personatge de la mitologia grega encarregat de portar les ànimes a l'Hades amb la seva barca creuant el riu Aqueront, fins a l'altra riba del riu dels morts. Caront cobrava un pagament per viatge i és per això que, als morts, se'ls enterrava amb una moneda sota la llengua. Aquells que no podien pagar havien d'estar cent anys per les riberes del riu Aqueront, temps després del qual Caront accedia a portar-los sense cobrar.

- Operació fred

L'Ajuntament de Barcelona activa l'operació fred quan les temperatures baixen dels 5 graus. Arrels participa oferint els seus serveis i, en casos necessaris, obrint els seus espais més temps de l'habitual per acollir les persones.

- Targetes sanitàries

Majoritàriament, les persones que viuen al carrer no tenen targeta sanitària ni cap tipus de documentació perquè l'han perdut o li han robat. L'acompanyament facilita tramitar de nou la documentació i dotar d'accés a la sanitat a persones que viuen al carrer.

- Visites a hospitals

Perquè els pacients estiguin millor anímicament, un equip de voluntaris d'Arrels, es dedica especialment a visitar i acompanyar a les persones sense llar als hospitals i/o a metges.

3.4.3 Sensibilització

- Passejant pel carrer

Passejant junts pel carrer et convida a conèixer de primera mà la realitat de les persones sense llar.

La persona que fa de guia és un ex sense llar que ensenya on i com ha viscut al carrer, es fa la visita als espais de Barcelona que han marcat la seva experiència de vida: on dormia normalment, on es dutxava, on menjava, on sobrevivia, de manera que comparteix amb els visitants, el seu gris passat. Gràcies a aquesta experiència, es pot conèixer amb més detall la problemàtica dels sensellarisme.

- Portes Obertes

El dimecres 7 de maig Arrels va obrir les seves a totes les persones que estiguessin interessades en visitar els diferents centres a Barcelona: el centre d'acollida al c/ de la Riereta 24, baixos; el pis de carrer d'Arrels, al c/ del Carme 84, 1r 2a; la llar Pere Barnès, c/ de Puig i Xoriguer 14-16 de Barcelona i la Troballa; c/ de Puig i xoriguer 17, de Barcelona.

- El centre d'acollida

És, juntament amb l'equip de carrer, el primer punt de contacte entre Arrels i les persones sense llar. Proporcionen serveis d'atenció bàsics, com les dutxes, la consigna i el rober; però més enllà d'això, escolten les persones i creen lligams.

- El pis de carrer d'Arrels

Es tracta d'una llar per a persones les quals viuen de manera cronificada al carrer i que creuen que ja tenen suficients eines per poder anar a viure a un pis.

- La llar Pere Barnès

La llar d'Arrels és una residència temporal que dóna resposta a la manca de recursos residencials de mitja i llarga estada per a persones que han viscut al carrer i tenen una salut fràgil.

- La Troballa

És el taller ocupacional d'Arrels, on cada dia persones que han viscut al carrer elaboren peces fetes a mà, estableixen vincles i recuperen el sentiment de pertinença a una comunitat. Tothom qui vulgui pot anar a visitar-los.

- Empreses

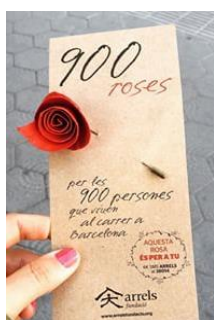
Arrels crida a les empreses perquè col·laborin en el projecte de supressió de la problemàtica sensellarisme.

3.4.4 Integració

Quan una persona deixa el carrer necessita ocupar el seu temps i donar-li sentit.

Encara que moltes persones que han viscut al carrer potser mai podran ser independents econòmicament sí que poden fer coses útils.

Arrels té diversos projectes per fer que les persones sense llar trobin una ocupació que els fa recuperar habilitats personals i socials i que en alguns casos els permet, a més, guanyar uns diners, des de el compartir amb les escoles el seu testimoni a la construcció de mobiliari a partir de peces que troben pel carrer i la fabricació de bijuteria, objectes diversos i detalls (un dels quals em van obsequiar en una visita). Fins i tot tenen un equip de futbol i un grup de teatre.

La rosa feta a mà
que em van regalar

- Tipografies

Homelessfonts és una iniciativa de la Fundació Arrels que consisteix en la creació de tipografies a partir de cal·ligrafies de persones que viuen als carrers de Barcelona. L'objectiu és que els usuaris i les marques utilitzin aquestes tipografies, de manera que com ha resultat positiu es puguin obtenir uns beneficis, els quals van destinats a les 1400 persones ateses per la Fundació Arrels. Però els més important de tot és que els autors se senten orgullosos que la seva lletra sigui escollida per reportar algun benefici. El col·lectiu AussieYouToo ha impulsat el repte de #LessHomelessBcn a favor d'Arrels. L'objectiu és recol·lectar 22.500€ per habilitar 10 pisos per a persones amb necessitats primàries, com viure sota un sostre. A través d'internet es convida a utilitzar tant per qüestions particulars com professionals les tipografies de persones que han viscut al carrer.

Homelessfonts.org es dirigeix a dos públics diferents. D'una banda, a persones que desitgen utilitzar les tipografies en usos particulars com ja he dit anteriorment, com en el meu cas i, d'altra banda, a professionals que necessitin un ús publicitari i empresarial (anuncis, materials corporativa, web, etc.).

3.4.5 Financament

Segons les dades extretes de la memòria 2015, Arrels va tenir uns ingressos de 3.331.606,87 euros, dels quals més de la meitat es van invertir directament en allotjament. Valoren molt positivament la implicació dels socis i donants, i de les empreses i administracions que donen suport al projecte.

Els ingressos han arribat de la següent manera:

- 23,59% Quotes de socis
- 22,36% Donatius puntuals
- 20,07% Ajuntament de Barcelona
- 7,55% Generalitat de Catalunya
- 6,16% Altres ingressos
- 6,65% Aportació residents
- 5,94% Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i igualtat
- 3,82% Fundacions
- 2,93% Empreses

Això vol dir que el 66,05% prové del sector privat.

Pel que fa a les despeses, les despeses s'han distribuït de la manera següent:

- 54,85% Allotjament i suport social
- 13,55% Sensibilització i incidència política
- 14,32% Estructura i voluntariat
- 12,40% Primera acollida i serveis bàsics
- 3,81% Taller ocupacional
- 1,07% Equips de carrer, hospitals i residències

Aquí es pot observar que l'activitat principal és la de l'allotjament i el suport social.

Si es vol més informació sobre l'activitat econòmica, Arrels ofereix la seva memòria anual, els convenis i els contractes, més informació econòmica sobre l'entitat i l'informe d'auditoria referit als comptes anuals, des de l'any 2009 fins el 2015 i si es necessiten dades concretes, Arrels proporciona el seu correu electrònic i el seu telèfon per poder contactar amb ells.

Correu: amics@arrelsfundacio.org

Telèfon: 93 551 48 34

4. TREBALL DE CAMP

Logotip de l'empresa Hidden City Tours

4.1 HIDDEN CITY TOURS

Lisa Grace, inspirada en els circuits guiats pels antics habitants dels carrers a Anglaterra, va fundar l'empresa Lisa Grace. Des de fa tres anys ofereix itineraris a peu per Barcelona tenint com a guies a persones que han pogut sortir de la difícil situació de viure al carrer i estan disposades a redirigir la seva vida.

Lisa Grace contracta exclusivament a persones que han estat sense llar i que tenen el coneixement de més d'un idioma, ja que es fan itineraris per a persones estrangeres. És una empresa social, no de caritat, i el seu objectiu és crear llocs de treball per a ex-sense llar i així poder mostrar a la societat, la part fosca i oculta de la Barcelona més dura.

Els itineraris que prepara l'empresa surten a les 9.30 h i a les 17.00 i estan dirigits sempre per un guia. Recomanen que els grups siguin com més petits millors ja que l'experiència és llavors molt més productiva.

Els preus que l'empresa posa són diferents segons les categories:

- Classic and Street Life: 15 € per persona (nens menors de 12 anys no paguen)
- Boqueria Tour (inclou beguda i menjar): 25 € per persona (dues persones mínim) o 20 € per persona en grups superiors a quatre.
- Montjuic Tour (inclou picnic): 34 € per persona (mínim dues) o 29 € per persona en grups majors de quatre.

Per a grups d'estudiants (15 mínim) la tarifa redueix a 15 € per persona. En aquest cas, s'ha d'avisar.

S'organitzen cinc tours diferents:

- Tapas in the Chiringuito. Aquest recorre el Raval i va a parar al "Chiringuito de Dios", un local que va crear l'alemany Wolfgang fa cinc anys i que té com a finalitat oferir a persones que ho necessiten menjar o roba. Aquí es tasta la sopa de pollastre que el xef prepara i s'explica breument la història del "Chiringuito".
- The Hidden City Tour Street Life. The Hidden City Tour Street Life és el tour més dur però el més interessant. L'itinerari de la ruta el marca el guia ja que ell ens explicarà les seves experiències de quan vivia al carrer.

- The Boqueria tour and tapas. S'endinsa en el món de la gastronomia. Té la ruta definida, s'entra al mercat de la Boqueria i el guia explica la història d'aquest mercat i quin són els llocs que es poden anar a visitar o a tastar productes que ells defineixen com a increïbles.
- Montjuïc Tour amb en Juan. El tour de Montjuïc és considerat l'itinerari més especial de tots. Juan el va voler realitzar per explicar una mica més de la seva experiència al carrer. Es visita l'estàtua de Colón i la Plaça d'Espanya i inclou una parada per poder realitzar un picnic al cim de la muntanya. Només és fa en castellà i alemany (els idiomes que coneix el Juan).
- Tour clàssic del Gòtic i del Raval + Streetlife del Raval. El tour més clàssic i més senzill que cobreix història, història social i temes del carrer. Es realitza pel Raval i pel barri Gòtic.

Hidden City Tour té cinc guies treballant: José Baquero (anglès), Ramón (anglès i francès), Zuzanna (anglès), José F. (anglès) i Juan (alemany).

La meva experiència: *Streetlife del Raval*

Gràcies a un article publicat el dijous 24 de març del 2016 al Periódico vaig descobrir Hidden City Tours. Vaig llegir l'article titulat "La ciutat despietada" de Mauricio Bernal i vaig quedar-me molt sorpresa. Frases impactants com "aquí em vaig despertar amb un ganivet al coll" van fer que m'interessés per aquestes visites.

El passat 8 d'agost vaig baixar a Barcelona a fer un dels itineraris de Hidden City Tours. Vaig parlar amb la Lisa uns dies abans per concretar la data de la visita i ens va donar dues opcions, triar entre el tour clàssic o l'street life. Vaig pensar que d'acord amb el meu treball de recerca el millor, el que em seria més útil, seria l'street life, ja que podia ser interessant valorar l'explicació de les vivències en el barri del Raval d'una persona que ha estat sense llar.

Article publicat a El Periódico el dia 24 de març del 2016

Vàrem arribar a Barcelona a les 9.20 h i ja ens estava esperant el nostre guia, en Juan. Vam tenir la sort que l'itinerari va ser particular (només erem dues persones) i vam poder anar a moltíssims llocs. La visita es va iniciar a la porta del Teatre del Liceu i ens vàrem

moure pel barri del Raval i també per carrers del barri Gòtic.

En Juan és un home que va néixer a Cadis però que va immigrar de molt petit, l'any 1970, amb la seva família a Alemanya. Allà es va criar i tenia una vida "normal". Durant 14 anys va estar casat i va tenir una filla. La desgràcia de la seva mort i el divorci amb la seva dona el van empènyer cap al món de les drogues, concretament la marihuana. El pitjor que li va poder passar va ser entrar en aquest món. A la frontera d'Holanda amb Alemanya el van detenir amb tres quilos de marihuana. Alemanya el va condemnar a estar tres anys de presó. Segons les lleis alemanyes de l'època, després de complir dos anys de la condemna, automàticament se l'enviava al seu país d'origen, Espanya. Ell, tot i tenir-ne dret no volia la nacionalitat alemanya per no haver d'anar al servei militar. Alemanya li va pagar un bitllet d'avió i el va deixar al mig de Barcelona.

En Juan va estar durant uns anys vivint de luxe en un hotel, descobrint Barcelona fins que es va adonar que ja no li quedaven diners, se'ls havia gastat tots. Va començar a treballar de vigilant responsable a l'Hotel Vela, quan encara s'estava construint, i va recaure en les drogues. Anava drogat (en aquella època fumava cocaïna) de dia i de nit i això va comportar que es quedés sense el lloc de treball que ocupava.

Es va veure al carrer d'un dia per l'altre i no sabia què fer. No tenia amics ni familiars i l'única ajuda que li quedava eren els centres d'assistència social. Va acabar vivint cinc anys al carrer, els més durs de la seva vida. Va veure coses que mai havia vist, va conviure amb gent que estava en la mateixa situació que ell, va patir molts robatoris per part de persones residents del carrer, va conviure amb persones que el van conduir a prendre drogues encara pitjors de les que prenia normalment (heroïna i cristall), va punxar-se, va esnifar, va fumar, va traficant i va malgastar el seu temps en coses que l'únic que feien eren empitjorar-li la vida.

Mentre ens explicava totes aquestes vivències, ens anava ensenyant els llocs on ell mateix es punxava (el fossar de les Drassanes), llocs on amagaven la marihuana perquè no els "pillessin" (forats de fanals), carrers que a les nits s'omplien de persones drogaddictes, espais on molts sense llar tenien muntades les seves cases provisionals i centres als que ell acudia si li feia falta. Ens deia que una de les pitjors coses que li van passar va ser quan va entrar a la pensió que li va donar l'assistència social.

Aquella pensió va fer que conegués moltes persones inadequades que el van endinsar més profundament en el món del no res.

Més endavant vam fer una parada, la més impactant i commovedora, la narcosala del final del Paral·lel, la més gran de Barcelona. Una narcosala és un espai on persones drogaddictes poden anar a drogar-se en la intimitat, amb mesures higièniques, sota la

vigilància de personal sanitari i els estris necessaris que s'hi proporcionen a canvi dels utilitzats (xirigues, cassoletes, etc.).

De cop i volta, ens va treure de la seva maleta un pac de tot el que li era necessari per poder tractar amb persones amb sobredosi d'heroïna i és que resulta que és agent de salut acreditat i que ja havia salvat tres vides. La gràcia, diu ell, és que després de treure'ls la sobredosi se li enfaden moltíssim perquè els ha espantat l'efecte de la droga. Ens va ensenyar també els tipus de xeringues que hi ha per punxar-se: l'espanyola, que és més fina i que és fa servir al principi quan encara es troben la vena sense cap mena de problema i l'americana, molt més gruixuda que s'utilitza quan ja no es troben la vena de tant que s'han punxat. Va comentar que si mai trobem alguna xeringa pel terra la podíem agafar amb cura i llençar-la, però que és més important agafar el petit recipient metàl·lic que fan servir per barrejar la droga perquè és utilitzat per diferents persones i pot portar moltes malalties.

Tot seguit, vàrem anar passant pels diferents centres on havia anat a menjar o a demanar el que li feia falta i, finalment, vam acabar al "Chiringuito de Dios". Un local ubicat al mig del Raval (davant de la Filmoteca de Catalunya) que dóna àpats a les persones que ho necessiten.

El fundador, Wolfgang, va donar-li treball amb la condició que deixés d'esnifar i de fumar. Ell va acceptar i va començar a treballar com a voluntari. Un dia va conèixer la Lisa, que estava fent de guia en una de les rutes. Ella va veure que en Juan parlava també alemany i li va oferir treballar a Hidden

El Chiringuito de Dios

City Tours. Ell va acceptar i ara treballa a l'empresa com a guia.

Actualment viu en un pis que comparteix amb la seva parella i amb un amic. En Juan reconeix que Hidden City Tours ha suposat la millor oportunitat que ha tingut mai a la vida.

La visita va ser una gran experiència per a mi, la veritat és que m'imaginava que la vida de les persones sense llar era dura i que pels carrers del Raval existien històries molt fortes, però una cosa és saber-ho per haver llegit informació i l'altra és que t'ho expliqui la persona que ho ha viscut.

Eren increïbles totes les emocions que el Juan em va fer sentir quan ens explicava la seva vida, la seva història. En certs moments se'm posava la pell de gallina i en d'altres em sortia el somriure. És meravellós i li estic molt agraïda que em pogués explicar el que va viure.

Ens va transmetre la por, angoixa, soledat i vergonya que va sentir vivint al carrer. Tot un drama explicat des de la seva fortalesa, sense dramatitzar la seva situació personal i sempre amb un somriure sincer.

La societat no dóna suport a aquests temes socials i en canvi en dóna a d'altres molt menys importants. S'intenta amagar tot el dolent i tot el que no és agradable a la vista, per això, una de les coses que m'agrada més d'aquesta empresa és que vol fer visible la Barcelona oculta però real.

Els turistes vénen a visitar la Barcelona bonica, la Barcelona que es ven, la Barcelona que té èxit, però perquè no combinar-ho? Em sembla molt bona idea que aquesta empresa, a més de passejar-te per zones històriques de Barcelona com el mercat de la Boqueria, et mostri les zones i llocs foscos que ens passen desapercebuts.

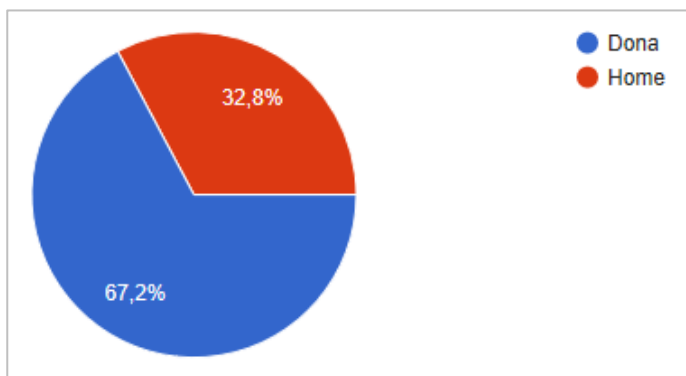
Fotografia d'en Juan, el nostre guia, i jo realitzada durant la visita amb Hidden City Tours

4.2 ENQUESTES

En aquest apartat del treball, exposo els resultats obtinguts de l'enquesta feta a 302 persones de diferents edats i procedències diverses.

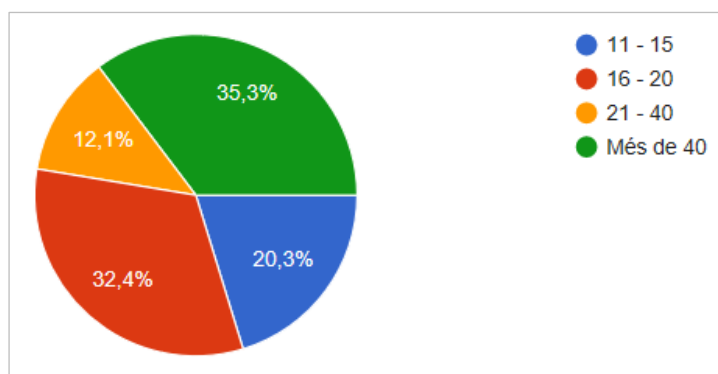
Primer transcribo la pregunta que va seguida del gràfic de resultats amb la llegenda corresponent i tot seguit en faig la valoració.

Pregunta 1: " Quin és el teu sexe"?

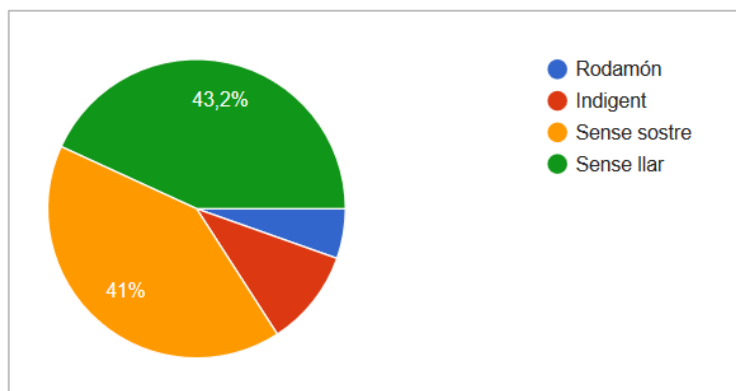
Valoració: El gràfic ens mostra uns percentatges poc proporcionals. El fet que el percentatge de dones sigui significativament més elevat, mostra que les dones tenen un interès molt superior pels temes socials als dels homes.

Pregunta 2: «Quina edat tens»?

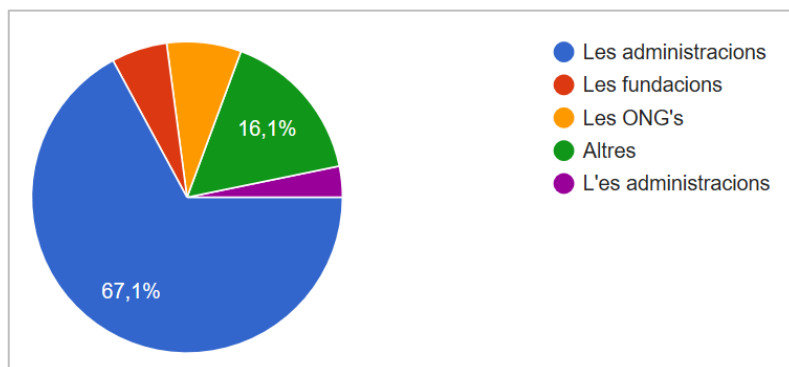
Valoració: Aquesta resposta emmarca les edats de la gent que ha respost l'enquesta. Valoro positivament els percentatges obtinguts ja que tots s'han mantingut equilibrats.

Pregunta 3: "Quin dels termes següents creus que és el més adequat per denominar la gent que viu al carrer? "

Valoració: Se'ls pot anomenar "sense llar" i "sense sostre". Un 84,2% parlen d'aquestes persones des del respecte, i no arriba al 16% les respostes amb connotacions negatives.

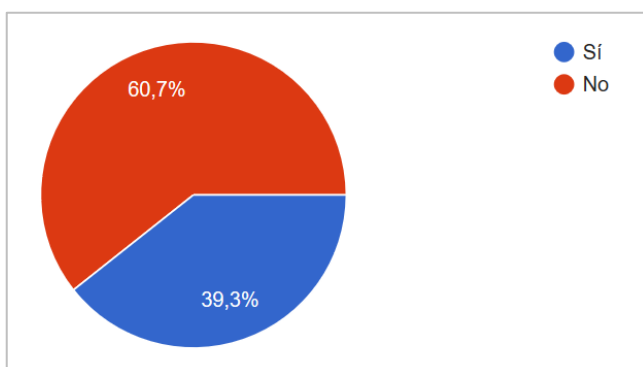
Pregunta 4: "Qui creu que hauria d'assumir la responsabilitat d'aquesta problemàtica? "

Valoració: El gràfic ens mostra que el 70% de les persones enquestades creu que la problemàtica l'hauria d'assumir l'Administració Pública⁶. Aquest punt de vista ve donat pel fet de veure-ho com un problema social, un problema públic, que per tant s'ha de solucionar des d'entitats públiques. Els enquestats creuen que les administracions no fan la tasca que els pertoca.

⁶ Aquest 70% correspon a la suma de l'àrea blava "Les administracions" i l'àrea lila "L'es administracions" que per error de picatge van sortir com a dues opcions diferents malgrat ser la mateixa.

Pregunta 5: "Coneix alguna entitat que es dediqui a l'atenció d'aquestes persones? "

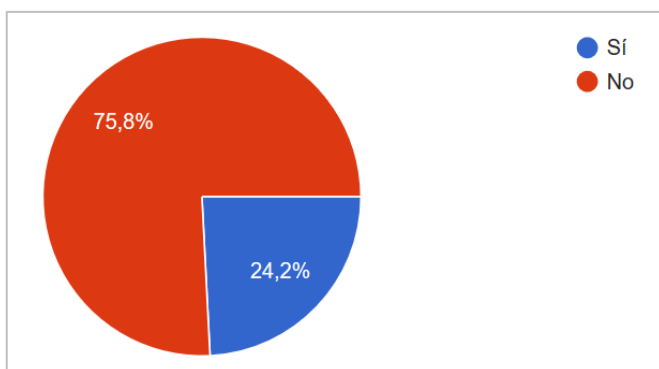

Valoració: Més d'un 60% de les persones que han respòs no coneixen cap entitat que es dediqui a l'atenció de les persones sense llar, fet que demostra la poca difusió que s'ha fet i que es fa d'aquest fenomen.

Subpregunta 5: " En cas afirmatiu, especifiqui quina"

Resultat: del 39,4 % que coneix entitats que es dediqui a l'atenció de les persones sense llar, un 70% de les destacades, corresponen a fundació Arrels i Càrites.

Pregunta 6: "Creu que les possibilitats d'acabar vivint al carrer depenen només de la classe social a la que es pertany?"

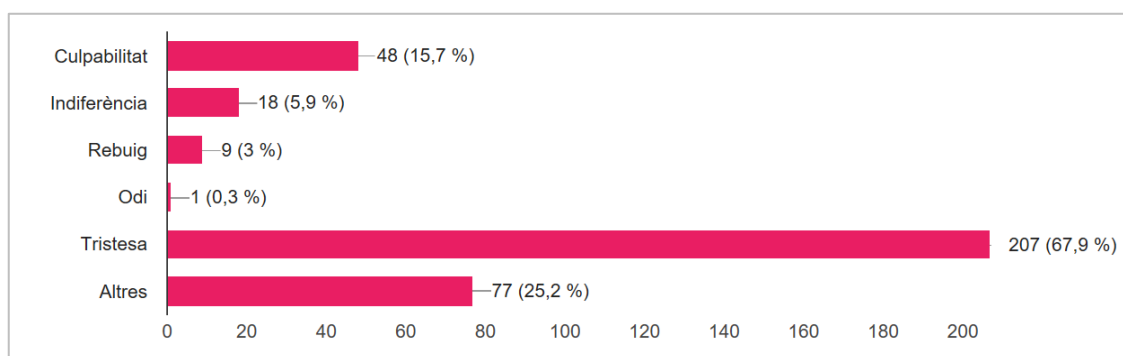
Valoració: Més d'un 76% creu que la possibilitat d'acabar vivint al carrer no només depèn de la classe social a la que un pertany, sinó que existeixen moltes altres causes, la qual cosa dona pot implicar que tots, un dia o altre, som vulnerables al fenomen.

Subpregunta 6: "En cas que hagi respost que no especifiqui quina creu què és la causa."

Les respostes a aquesta subpregunta han estat les següents:

- Causes econòmiques: 42,56%
- Família: 17,14%
- Addiccions diverses: 17,14%
- Malalties: 12,30%
- Sort: 6,15%
- Altres: 4,71%

Pregunta 7: " Quan veu un indigent, què és el que sent?"

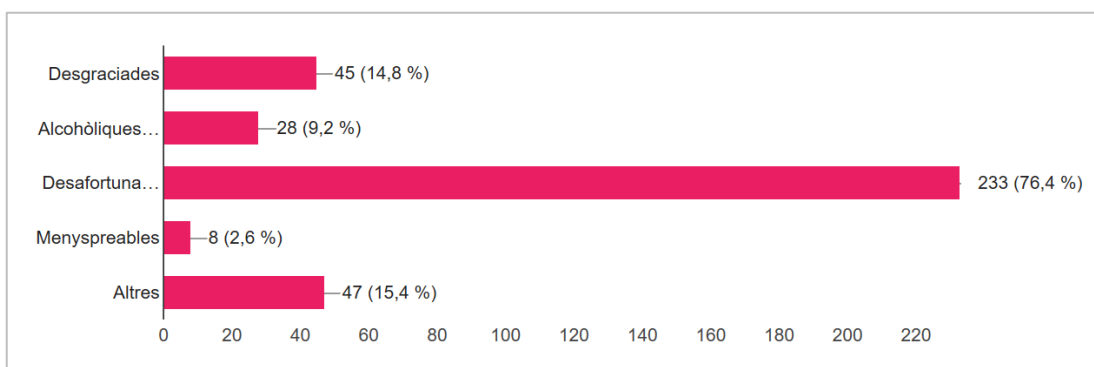

Valoració: D'entrada m'agradaria explicar el perquè de l'ús de la paraula indigent tot i haver explicat al treball que és una expressió inadequada.

Aquí preguntava pels sentiments i el meu objectiu era sortir de la formalitat de l'expressió "sense llar" o "sense sostre" per tal d'intentar que la gent respongués d'una manera més espontània i sincera encara que el seu sentiment fos negatiu.

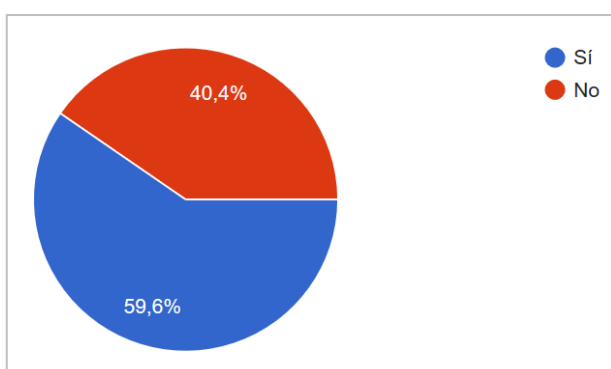
En l'anàlisi d'aquesta pregunta es pot destacar que el 83,4% de persones que han respost senten tristesa i culpabilitat. Aquests dos sentiments els considero positius ja que porten implícita l'acceptació i preocupació del problema. També m'agradaria destacar que els sentiments negatius, indiferència, odi i rebuig no sumen més d'un 10% dels resultats totals.

Pregunta 8: "Quina imatge té de les persones que viuen al carrer? Són persones..."

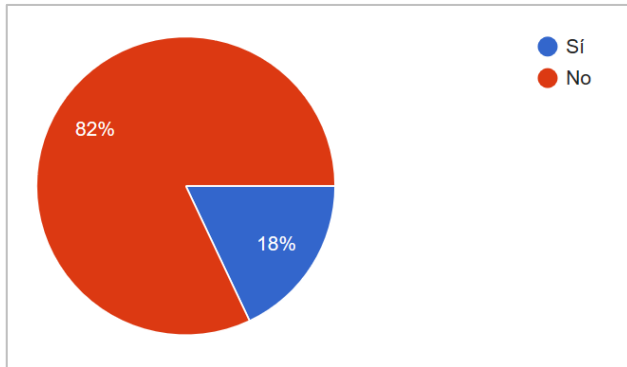
Valoració: La gran majoria de gent pensa que són persones desafortunades. Per mi aquest adjectiu significa que la gent accepta la problemàtica com a problema social i com a problema transversal. També destacaria que adjectius com desgraciat, alcohòlic i menyspreable, tendeixen a culpabilitzar les víctimes i per sort han estat respostes minoritàries.

Pregunta 9: "Creu que és correcte donar diners als sense llar?"

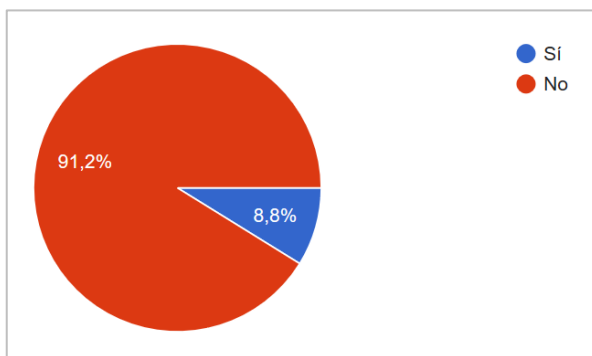
Valoració: El resultat del gràfic és bastant igualitari, 60%-40%. En aquest tema no es posen d'acord ni els experts. Amb aquesta pregunta volia comprovar si la gent es posicionava clarament a favor d'una resposta i he comprovat que la opinió de la gent coincideix amb els especialistes, que no s'atreveixen a dir clarament si una resposta és més vàlida o correcte que l'altre.

Pregunta 10: "Sap que és l'aporofòbia?"

Valoració: Més del 80% no coneix l'aporofòbia, queda palesa la manca d'informació sobre aquest fet que té conseqüències tan negatives cap a les persones que viuen al carrer.

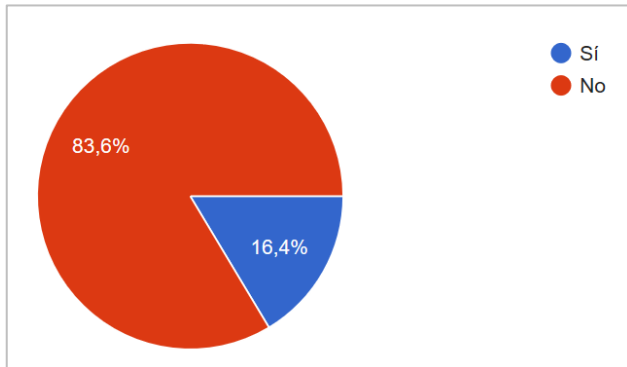
Pregunta 11: "Ha menyspreat mai a persones que viuen al carrer?"

Valoració: Tot i que la immensa majoria de les respostes (més d'un 90%) afirma no haver-ho fet mai, el que considero preocupant és que gairebé un 9% afirma haver-ho fet. Això vol dir que l'aporofòbia és minoritària però no residual, per tant és un problema molt important.

Pregunta 12: " Afirma estar ben informat del fenomen sensellarisme?"

Valoració: Hi ha un greu desconeixement sobre el tema

CONCLUSIONS GENÈRIQUES DE L'ENQUESTA

Com a conclusions d'aquesta enquesta, en destaco dues, la primera és que no hi ha prou informació sobre el fenomen, la qual cosa pot dificultar la presa de consciència de que el problema existeix. Aquesta afirmació l'extrec de les respostes a les preguntes 5,10 i 12.

Per solucionar-ho penso que cal informar i fer una tasca de sensibilització, fer conèixer que hi ha persones que viuen al carrer i que se'n poden sortir. La ignorància no pot ser l'excusa per no actuar davant d'aquesta problemàtica; la segona és que l'aporofòbia és minoritària però no deixa de ser un problema social molt preocupant perquè, en casos extrems, pot comportar violència cap a les persones sense sostre. Aquesta afirmació l'extrec de les respostes a les preguntes 3,6,7,8 i 11.

Cal afrontar el problema amb molta valentia ja que comporta un perill social.

4.3 TIPOGRAFIA

Rebuscant bé per la pàgina web d'Arrels vaig trobar el projecte de Homelessfonts i em vaig informar per poder-hi contribuir. Aquest projecte proposa comprar la tipografia d'algun dels usuaris i fer-ne un ús lliure. Arrels proporciona vàries fonts d'escriptura, amb l'autor i la seva història.

Vaig estar analitzant durant molta estona totes les tipografies que hi havia i vaig adonar-me que per més que mirés i m'ho tornés a mirar, em quedaria amb la que realment m'havia impactat, la del Guillermo. Els vint euros que m'ha costat aquesta tipografia tenen un bon destí.

En Guillermo va néixer a Argentina i després d'haver creuat quatre continents i haver recorregut més de vint països, segueix conservant el seu accent i està aquí vivint, a Barcelona.

Tot i que sé que el treball de recerca té unes pautes i unes normes a seguir quant al format, he volgut fer servir aquesta tipografia com un homenatge a en Guillermo, l'autor, i a la Fundació Arrels, per tant, la utilitzaré per als títols del treball. La meva intenció no ha estat trencar amb les normes ni destacar per sobre de cap altre alumne, sinó de poder compartir aquest projecte i poder continuar cridant i lluitant contra aquesta problemàtica a través de lletres escrites sobre paper.

Aquesta és la lletra d'en Guillermo:

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Foto del Guillermo

4.4 LA MEVA EXPERIÈNCIA AL CAMP DE TREBALL

"Corregim les mirades", camp de treball realitzat per primer cop a la comarca d'Osona, ha estat una de les millors experiències viscudes durant la meua vida i que ha estat clau per entendre la feina dels que treballen en entitats ajudant als més exclosos de la societat, concretament la Fundació Arrels. "Corregim les mirades" no és un simple camp de treball on la gent va a treballar amb persones amb diferents capacitats, sinó un camp

que t'omple de valors i t'enriqueix com a persona.

Com un camp de treball ha pogut fer que la meua vida faci un gir de 360 graus? Totes les persones necessitem saber que tenim algun do, o si més no, que som útils.

Aquest camp de treball m'ha fet obrir els ulls, m'ha fet veure que les persones que dediquen el seu dia a dia a persones que necessiten un suport són admirables, que les mirades brutes i superficials s'han de corregir i que la vida no és només flors i violes però que amb un somriure tot canvia.

Aquestes dues setmanes m'han servit per aprendre que les persones no són discapacitades sinó que som nosaltres qui les fem ser així. Una persona discapacitada és aquella que no té capacitats, i tothom és capaç de fer alguna cosa. Ser capaç de realitzar alguna cosa és també ser capaç d'empaquetar collarets de gossos, fer peces de cotxes per a empreses multinacionals i etiquetar pots de fuet.

He après que la por és permanent i que pot afectar a tothom, però que amb l'ajuda dels que t'envolten pots aconseguir combatre-la i que aquesta ajuda, que omple al qui ho necessita, és mútua.

He après que tot aquell qui dóna, rep i amb això no parlo de rebre quelcom material ni de rebre alguna paraula, sinó de rebre una rialla, una llàgrima o una mirada. Quan la comunicació és inexistent entre dues persones, els fets parlen per si sols.

Durant dues setmanes he fet de voluntària i he dedicat gran part del meu temps als altres, he ofert la meua ajuda a qui la necessitava i m'han ofert la seva quan l'he necessitat.

Totes les persones amb les que he tractat aquests quinze dies, m'han ensenyat a valorar molt més del que valorava les coses, les persones i el temps. M'han mostrat que la vida no té per objectiu la preocupació sinó la felicitat i compartir-la amb els altres.

Tots els humans compartim el fet de ser persones i això ens fa a cada un de nosaltres diferents. Durant dues setmanes el cap se m'ha omplert de preguntes, una d'elles, com pensen ells? M'agradaria saber de quina manera ens veuen i si les alteracions que tenen al seu cervell provoquen que vegin les coses amb diferència.

Vulguem o no, tots sabem que les persones amb alguna discapacitat necessiten un suport constant. Jo també, i tu, i ell, però d'una manera diferent.

Hi ha qui considera que els "discapacitats" són persones incapaces, persones buides, persones que no pensen, persones ximples. Doncs no, en tot cas poden tenir alguna discapacitat i això no treu que puguin ser persones felices, lliures i increïbles. Per això,

recomano a tots els joves que s'apunten al camp de treball "Corregim les mirades". Gràcies aquest nou camí, vaig conèixer a persones realment meravelloses, una d'elles la Laura Soler. Vàrem coincidir en una activitat de bijuteria a la que em tocava anar per donar suport i vàrem començar a parlar.

Resulta que ella estava estudiant el tema dels sense llar i havia treballat a Arrels uns quants anys (centre protagonista del meu treball), fet que em facilità moltíssim la recerca d'informació. Va recomenar-me tres llibres i unes pàgines web que pensava que em podrien ajudar de cara a la investigació.

Un altre punt que m'agradaria remarcar és el del concepte de l'estereotip. Al camp de treball vàrem fer una obra de teatre representada amb xanquetes, les quals representaven ser persones. Cada una d'elles sortia amb un estereotip enganxat a la sola: gras, lleig, negre, homosexual, desgraciat, "vagabund" i "empollon".

Explicàvem breument la seva vida, inventada és clar, i quan acabàvem sortíem, arrencàvem l'estereotip i enganxàvem la paraula "persona".

Podem ser alts, baixos, grassos, prims, lletjos, negres, blancs, bisexuals, homosexuals, tenir més o menys capacitat, viure al carrer o en una casa, però al cap i la fi, tots som persones.

M'he adonat que m'agrada i em sento reconeguda quan ajudo els altres, rebo una resposta molt positiva quan ho faig i em fa sentir molt millor.

4.5 CAMPANYA DE DONACIÓ

La campanya de donació no era un dels meus objectius principals, ja que tenia pensat fer unes entrevistes, visitar alguna entitat i fer una enquesta, però quan se'm va ocórrer vaig pensar que seria molt bona idea poder-ne organitzar una i completar una mica el treball de camp amb una acció solidària.

Quan parlo de campanya de donació, en aquest cas, no parlo d'una campanya extensa sinó d'una campanya que vaig engegar en el meu entorn social amb l'objectiu de recol·lectar 350 € que donaria a la Fundació Arrels per poder pagar el lloguer mensual d'un pis per a tres persones. Tot i que tenia l'objectiu evident d'aconseguir els diners, com totes les campanyes, també tenia un altre objectiu, el d'aconseguir fer visible la realitat oculta dels sense llar.

Arrels, mitjançant el seu web, et permet fer un donatiu i t'explica a què contribueixes en

funció de la quantitat que aportes: amb 10 € fas que l'usuari pugui rebre tres visites de l'equip de carrer, amb 20 pagues la pensió d'una persona sense llar, si en dones 45 pagues els àpats d'una setmana per a una persona i amb 350 pots pagar el lloguer mensual d'un pis per a tres persones.

Vaig fer propaganda repartint un *flyer* que jo mateixa havia creat al mateix temps que explicava detalladament la situació actual d'aquesta problemàtica. Jo m'hi he unit aportant part dels regals que m'han fet pel meu aniversari. No sé què és el que ha fallat per haver aconseguit reunir només 207,46 € i no haver assolit el meu objectiu. Sento decepció per ambdues bandes, tan personalment com per part de la gent que m'envolta i que no ha contribuït. Estic decebuda i bastant sorpresa de la poca solidaritat que es respira actualment. No obstant això, vull agrair a totes les persones que han fet possible que aquests 207,46 € puguin ser enviats a la Fundació Arrels i així poder ajudar als qui ho necessiten.

4.6 CONCLUSIONS DE LES ENTREVISTES

Seguidament, en aquest apartat del treball de recerca, faig un breu anàlisi de les entrevistes realitzades. Les entrevistes completes estan transcrites als annexos d'aquest treball.

He entrevistat a l'Eli Fernández, voluntària d'Arrels, en Francisco, un usuari d'Arrels, a la Laura Navarro, metgessa de família, i a l'Albert Sales, assessor en polítiques públiques de l'Ajuntament de Barcelona. Per a mi, és tota una satisfacció haver pogut entrevistar a persones dels diferents sectors que envolten aquesta problemàtica, perquè això m'ha donat una mirada diversa i global.

Vistes les coincidències en les respostes de les entrevistes de la voluntària i de l'assessor en polítiques públiques, he decidit fer una valoració conjunta.

Tant l'Eli Fernández com l'Albert Sales, diuen que per tractar i treballar amb persones sense llar s'ha de ser una persona predisposada i sensible. Els dos creuen que la problemàtica va en augment i que hem d'actuar com més ràpid possible.

L'acció solidària de l'Eli, fer de voluntària a la Fundació Arrels, ha fet que se senti plena quan ajuda als qui més ho necessiten. L'Albert Sales, que comparteix aquest sentiment de plenitud, se sent frustrat per no poder aportar més solucions.

De l'entrevista de l'Eli destacaria que cal preguntar a la gent sense llar què necessita i no decidir nosaltres què és el que necessiten.

De l'entrevista de l'Albert Sales destacaria l'afirmació on diu que les organitzacions no lucratives tenen la capacitat d'innovar en metodologies d'intervenció social.

D'altre banda l'entrevista amb el Francisco va ser molt més personal. Em va manifestar que ell no volia viure sol perquè necessitava relacionar-se socialment i sentir-se útil. Això concorda amb l'afirmació de l'Eli Fernández que cal preguntar-se quines són les necessitats de la gent. En aquest cas, la Fundació Arrels ha deixat que es quedés a viure a la Llar Pere Barnés (tot i que no li pertocaria) i li ha donat una feina de guia de la pròpia Llar.

Pel que fa a l'entrevista a la metgessa de família Laura Navarro, recalcaria l'afirmació de què les persones sense llar estan físicament i psíquicament més deteriorades que les persones amb llar, bàsicament per una manca de comoditats, d'higiene i de control sanitari ja que són molt desconfiades i s'acosten molt poc pels centres de salut.

5. CONCLUSIONS FINALS

Com a conclusions finals del treball de recerca m'agradaria dir que he assolit els objectius plantejats des d'un principi.

La motivació amb la que vaig començar a investigar i a estudiar sobre el tema continua intacta. Tot l'aprenentatge obtingut durant aquest període ha fet que em fes més forta i, per suposat, que actualment estigui més sensibilitzada.

La metodologia que he emprat, sobretot pel que fa al treball de camp (entrevistes, visites i el contacte directe amb persones que han estat sense llar) considero que ha estat molt encertada ja que ha donat llum als meus objectius.

Entenc que la "sortida del carrer" topa amb moltes limitacions ja que la inseguretat dels ingressos i de l'habitatge s'afegeix a l'experiència viscuda i fa que sigui molt difícil deixar de sentir-se en situació de risc. Però malgrat les limitacions, les entrevistes que he tingut m'han descobert que l'èxit per sortir-se'n està marcat per tres factors: per la capacitat dels professionals d'adaptar l'atenció a la persona en funció de la necessitat que té en aquell moment; per la vinculació a una activitat laboral o a una tasca comunitària o de voluntariat, que fa que la persona se senti reconeguda i útil; i per la reconstrucció dels espais de relació i de suport d'amics i familiars.

Amb tot, les possibles solucions que plantejo per millorar el problema, per a mi les més factibles, haurien d'implantar-se al mateix temps.

- **Finançament**

Els diners són essencials. És bàsic i necessari subvencionar qui porta les iniciatives per afrontar el problema. Com a solució principal, és imprescindible un increment en el finançament.

Com diuen els enquestats, i és el que penso jo també, principalment són les administracions públiques les que han d'assumir políticament el problema i entomar-lo. Però malgrat l'Administració Pública té diners per posar-hi solució, és molt poc àgil actuant al respecte.

De fet, abans de començar el treball estava convençuda que el sensellarisme era un problema que havia de ser afrontat només per l'Administració Pública però m'he adonat que les entitats privades són imprescindibles. Amb paraules d'Albert Sales, "Les

organitzacions no lucratives tenen la capacitat d'innovar en les metodologies d'intervenció social, de pressionar a les administracions públiques per incorporar aquestes innovacions en les polítiques d'ajuntaments, comunitats autònomes i estat..."

- **Conscienciació i sensibilització**

Davant la invisibilitat o poc coneixement del problema per part de la societat i la poca actuació de l'Administració Pública, crec que és molt important que es duguin a terme campanyes de sensibilització. Com més consciència social hi hagi, més pressió podran exercir les entitats privades sobre les administracions públiques.

Per donar a conèixer als joves la realitat dels sense llar, plantejaria la possible organització de tallers als instituts i a les escoles (tracte directe amb exsense llar)

- **Coordinació i transversalitat**

És necessari un seguiment transversal de tots els àmbits de la persona: sanitari, personal, econòmic etc... Ens trobem amb una manca de la visió integral de la persona: es perden tots els lligams amb la societat.

Tal i com estem organitzats, com a societat, s'ha arribat a una gran eficàcia envers la problemàtica, però no s'ha aconseguit l'atenció transversal de les persones sense llar. Donar un sostre no sempre és la solució, donar atenció mèdica no sempre és la solució. Les persones necessitem un tracte integral, un tracte transversal en tots els aspectes de la nostra vida.

6. BIBLIOGRAFIA

Pàgines web

- <<http://www.arrelsfundacio.org/>> [amb accés el 25 d'agost del 2015]
- <<http://www.bcn.cat/sensellar/ca/xquees.php.html>> [amb accés el 25 d'agost del 2015]
- <<http://acciosocial.org/>> [amb accés el 25 d'agost del 2015]
- <http://solidaritat.santjoandedeu.org/ca/sensellar?gclid=Cj0KEQjw6Ya5BRDdyOewyo_Z_64BEiQAFvKe2JRf3yBfsTr4esGzaaKA1ZH_Tj7KrV42nWBVQLdtP4aAqlq8P8HAQ> [amb accés el 16 de gener del 2016]
- <<http://www.assis.cat/>> [amb accés el 16 de gener del 2016]
- <http://www.caritasbcn.org/ca/persones_sense_llar> [amb accés el 16 de gener del 2016]
- <<http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies-comarques/la-guia-per-als-sense-sostre-de-la-comunitat-de-sant-egidi/video/5586911/#.VtYV-FPtLP8.twitter>> [amb accés el 16 de gener del 2016]
- <http://solidaritat.santjoandedeu.org/ca/sensellar?gclid=Cj0KEQjw6Ya5BRDdyOewyo_Z_64BEiQAFvKe2JRf3yBfsTr4esGzaaKA1ZH_Tj7KrV42nWBVQLdtP4aAqlq8P8HAQ> [amb accés el 16 de gener del 2016]
- <<http://www.assis.cat/>> [amb accés el 16 de gener del 2016]
- <<http://www.retratssensesostre.org/>> [amb accés el 16 de gener del 2016]
- <http://catsalut.gencat.cat/web/.content/minisite/catsalut/catsalut_territori/camp_tarragona/publicacions/atencio-a-les-persones-sense-sostre.pdf> [amb accés el 24 de febrer del 2016]
- <https://www.upf.edu/politiques/_pdf/VIIIPremiernestlluch/Treball_de_recerca__Sense_llar.pdf> [amb accés el 24 de febrer del 2016]
- <http://secundaria.uvic.cat/_treballs/692d7611fd10562aedcee0bf8cdafc96bd7076c3_CAMINS.%20Les%20Persones%20sense%20llar.pdf> [amb accés el 24 de febrer del 2016]
- <<http://hiddencitytours.org>> [amb accés el 24 de febrer del 2016]
- <https://issuu.com/bibmontserrat/docs/tr_monicacasado> [amb accés el 24 de febrer del 2016]
- <http://ccaa.elpais.com/ccaa/2015/06/02/catalunya/1433269130_469897.html>

[amb accés el 23 de març del 2016]

- <file:///C:/Users/Usuario/Desktop/Treball%20de%20Recerca/Articles%20Aporofòbia/217167-336629-1-PB.pdf> [amb accés el 27 de maig del 2016]
- <file:///C:/Users/Usuario/Desktop/Treball%20de%20Recerca/Articles%20Aporofòbia/Aporofòbia%203.pdf> [amb accés el 15 de juny del 2016]
- <file:///C:/Users/Usuario/Desktop/Treball%20de%20Recerca/articles/21422-21441-1-PB.PDF> [amb accés el 19 de juny del 2016]
- <file:///C:/Users/Usuario/Desktop/Treball%20de%20Recerca/articles/165455-241088-1-PB.pdf> [amb accés el 19 de juny del 2016]
- <file:///C:/Users/Usuario/Desktop/Treball%20de%20Recerca/articles/165456-241089-1-PB.pdf> [amb accés el 19 de juny del 2016]
- <file:///C:/Users/Usuario/Desktop/Treball%20de%20Recerca/articles/COMUNICADO_20151008.pdf> [amb accés el 19 de juny del 2016]
- <file:///C:/Users/Usuario/Desktop/Treball%20de%20Recerca/articles/ct130.pdf> [amb accés el 19 de juny del 2016]
- <file:///C:/Users/Usuario/Desktop/Treball%20de%20Recerca/articles/documentacio_general7.pdf> [amb accés el 19 de juny del 2016]
- <file:///C:/Users/Usuario/Desktop/Treball%20de%20Recerca/articles/Subirtas,%20Brugué%20y%20Gomá%202002%20De%20la%20pobresa%20a%20la%20exclusión%20social.pdf> [amb accés el 20 de juny del 2016]
- <file:///C:/Users/Usuario/Desktop/Treball%20de%20Recerca/articles/Subirtas,%20Brugué%20y%20Gomá%202002%20De%20la%20pobresa%20a%20la%20exclusión%20social.pdf> [amb accés el 22 de juny del 2016]
- <file:///C:/Users/Usuario/Desktop/Treball%20de%20Recerca/articles/xarxa2_diagnosi2013.pdf> [amb accés el 22 de juny del 2016]
- <file:///C:/Users/Usuario/Downloads/guia_pobresa_exclusion_catalan.pdf> [amb accés el 22 de juny del 2016]
- <file:///C:/Users/Usuario/Downloads/Informe-jurídico-sobre-Aporofobia-la-fobia-al-pobre.pdf> [amb accés el 22 de juny del 2016]
- <http://www.abc.es/espana/20140920/abci-aporofobia-delito-odio-201409172113.html> [amb accés el 2 de juliol del 2016]
- <file:///C:/Users/Usuario/Desktop/Treball%20de%20Recerca/Articles%20Aporofòbia/2000-03-07_Aporofobia_El_Pais.pdf> [amb accés el 2 de juliol del 2016]
- <file:///C:/Users/Usuario/Desktop/Treball%20de%20Recerca/articles/'La%20inestimable%20(i%20poc%20valorada)%20aportació%20del%20voluntariat%20(...>

-);%20article%20de%20Jordi%20Balot%20a%20Social.cat%20%20Entitats%20Catalanes%20d'Acció%20Social.pdf> [amb accés el 3 de juliol del 2016]
- <http://benestarsocial.paeria.cat/serveisespecialitzats/inclusio/INFORME_SINDI_C_psl.pdf> [amb accés el 2 de juliol del 2016]
  - <<https://untechodeestrellas.wordpress.com/category/caracteristicas/>> [amb accés el 2 de juliol del 2016]
  - <https://en.wikipedia.org/wiki/Caritas_Internationalis> [amb accés el 2 de juliol del 2016]
  - <https://es.wikipedia.org/wiki/Ley_de_vagos_y_maleantes> [amb accés el 10 d'agost del 2016]
  - <http://ibdigital.uib.es/greenstone/collect/portal_social/archives/gencat00/13.dir/gencat0013.pdf> [amb accés el 10 d'agost del 2016]
  - <<https://ca.wikipedia.org/wiki/Pobresa>> [amb accés el 16 d'agost del 2016]
  - <http://benestarsocial.paeria.cat/serveisespecialitzats/inclusio/guia_pobresa_exclusio.pdf> [amb accés el 27 d'agost del 2016]
  - <<http://hatento.org/conoce/>> [amb accés el 5 de setembre del 2016]
  - <Albert Sales i Campos (2014). Diagnósis 2013. Las personas sin hogar en la ciudad de Barcelona y la evolución de los recursos de la Red de Atención a Personas sin Hogar. Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar.> [amb accés el 6 de setembre]
  - <Albert Sales i Campos (2014). El delito de ser pobre. Una gestión neoliberal de la marginalidad. Barcelona: Icaria Editorial> [amb accés el 6 de setembre]

LLibres

- FUSTER, Miguel. 15 años en la calle. Obra Completa. Barcelona: Editorial Chula Ink, 2016. 212 p.
- RICHARD RODRÍGUEZ, Enrique. Con cartones por la calle. 10 años de voluntariado en el equipo de calle de arrels fundació. Barcelona, 2013. 157 p.
- TEJERO, Elisabet; TORRABADELLA, Laura. Vides al descobert : els mons viscuts del fenomen "sense sostre". Barcelona: Editorial Mediterrània, 2005. 230 p. (Polítiques Mediterrània; 50

7. ANNEXOS

ÍNDEX

Annex 1. Entrevista a l'Eli Fernández.....	48
Annex 2. Entrevista a l'Albert Sales.....	50
Annex 3. Entrevista i fotografia amb el Francisco.....	52
Annex 4. Entrevista a la Dra. Laura Navarro	55
Annex 5. Flyer i comprovant de l'ingrés de la campanya de donació.....	57

ANNEX 1. ENTREVISTA A ELL FERNÁNDEZ

1. De quan ets voluntària d'Arrels?

- Des de Desembre del 2011.

2. Com vas conèixer aquesta fundació?

- La coneixia feia un temps per algun reportatge dels diaris i per informació d'internet.

3. Sempre t'han agradat els temes socials?

- Sí, des de petita que he tingut una sensibilitat especial pel patiment aliè i per tots els temes relacionats amb l'àmbit social i de fet havia col·laborat anteriorment en altres voluntariats puntuals, i arran de tenir una certa disponibilitat horària per la tarda vaig decidir-me a fer aquest voluntariat de forma més permanent.

4. Com et sents quan ajudes a les persones? Has sentit por?

- És una sensació de plenitud, de sentir-te útil, de sentir que estàs aportant el teu granet de sorra i contribuint encara que sigui d'una petita forma a que algú amb unes determinades necessitats, tant físiques com emocionals, pugui veure-les satisfetes en menor o major mesura, ja és un pas. També he de dir que amb aquest voluntariat els usuaris possiblement m'han aportat a mí molt més del que jo els he pogut aportar a ells així que no tot ha estat que jo hagi ajudat més o menys.

Mai he sentit por, em sembla una paraula incompatible amb el voluntariat.

5. L'experiència de voluntària t'ha canviat emocionalment? Valores les coses com les valoraves abans?

- Durant aquests 5 anys, he après i m'han ensenyat, he relativitzat les coses i he gaudit de petits moments i de les petites coses, com no havia après a fer-ho mai. També he après que és evident que no tots som iguals perquè la societat i la forma en què està organitzada fomenta aquestes desigualtats, però no som tots tan diferents, i tots ens podem trobar en la mateixa situació, perquè la vida és una roda.

6. Consideres que la problemàtica dels sense llar va en augment?

- És un fet constatat que els darrers anys s'ha incrementat de manera notable, no potser s'ha fet més per donar visibilitat a les persones sense llar perquè fins fa uns anys era un

tema certament tabú en els mitjans, com un tema molest perquè és més senzill amagar la realitat, però només cal veure el recompte que es fa cada any a diferents ciutats del país, entre elles les que es va fer el mes de maig a Barcelona, per comprovar que és un tema en augment. La crisi, la manca de recursos, l'augment de malalties de salut mental i la manca de solucions fa que sigui sent un tema encara massa viu.

7. Podries destacar algun moment, (record) que hagis viscut en l'àmbit social?

- És molt complicat, perquè en 5 anys he viscut tants moments, que em semblaria injust recordar alguns sense deixar-me altres. El meu record a Arrels està ple de petits moments, d'abraçades, de converses, de que arribés el meu aniversari i em portin una postal, de riures sense parar, perquè ja no només són usuaris, sinó que alguns són amics, potser la primera vegada que un usuari em va dir, "amiga mía, te estaba buscando". També he tingut moments tristos, com la pèrdua, que és un tema força candent perquè hi ha persones grans, malaltes i que moren massa joves. Un dels cops forts quan vaig perdre a un usuari al qual li tenia molt d'afecte i del qual no em vaig poder acomiadar, per pensar allò de ja passaré demà a visitar-lo...i demà va ser massa tard. Per això, una de les coses que he après que visquem i valorem cada moment, i no ens deixem mai de dir res, i sobretot una paraula carinyosa que de vegades és el que algunes persones més necessiten, hem de preguntar més que necessita l'altre i no aplicar el que nosaltres creiem que necessiten!

ANNEX 2. ENTREVISTA A ALBERT SAIES

1. Des de quan ets treballador de l'Ajuntament?

- Sóc assessor de l'Ajuntament. En realitat treballo com a investigador independent i assessor en polítiques públiques.

1.1. A quin departament?

- Treballo per la Tinència d'Alcaldia de Drets Socials

1.2. Quina és la teva tasca?

- Acompanyar la transformació dels serveis socials de la ciutat cap a un model més comunitari, més respectuós amb els processos i l'autonomia de les persones i més eficaç a l'hora de lluitar contra la pobresa i les exclusions generades pel mercat laboral, el mercat de l'habitatge, les polítiques migratòries i la debilitat dels mecanismes de protecció social d'aquest país.

He d'orientar decisions polítiques en aquest àmbit i transformar-les en actuacions concretes dels equips municipals.

2. Coneixes o has treballat a alguna fundació?

- He col·laborat amb moltes fundacions i associacions. Càritas, Sant Joan de Déu, Centre Assís i Arrels Fundació.

2.1. Quin paper creus que fan les fundacions en aquest cas?

- Les organitzacions no lucratives tenen la capacitat d'innovar en les metodologies d'intervenció social, de pressionar a les administracions públiques per incorporar aquestes innovacions en les polítiques d'ajuntaments, comunitats autònomes i estat...

Però han de posar especial atenció en no convertir-se en la veu de les persones sense llar o sense sostre. Les persones que pateixen situacions d'exclusió residencial greu han de tenir veu i canals de participació política i denúncia propis.

3. Quan vas saber que et volies dedicar a l'àmbit social?

- Sempre m'ha interessat més la realitat social que altres àmbits de coneixement. També recordo un especial interès per les situacions d'injustícia quan anava a l'escola.

4. Et trobes a gust fent el que fas?

- Em trobo més a gust fent investigació i treballant directament al carrer amb la gent que amb el que faig ara que passa més per reunions i despatxos. Però després de molts anys treballant amb la gent al carrer, la oportunitat de repensar com han de funcionar les coses i de tenir capacitat de decisió s'ha d'aprofitar.

5. Com et sents quan ajudes a les persones?

- Sovint frustrat per no poder solucionar les situacions individuals. És dur dir a algú que allò que m'explica servirà per fer un informe, per lluitar per canviar les coses... però que no li pots oferir cap solució al seu problema.

5.1. Has sentit mai por?

- No, sempre m'he trobat persones amb ganes de parlar, de compartir les seves vivències, de que les tractin amb "normalitat".

6. Consideres que la problemàtica dels sense llar va en augment?

- Va en augment. El mercat de l'habitatge és molt excloent. El mercat laboral cada cop és més precari. Tenim a molta gent condemnada a l'exclusió administrativa de per vida pel fet de ser estrangers. La forma en que organitzem la societat genera sensellarisme per molt que creem mecanismes per ajudar a qui ja ha patit molt.

7. Cap a on ens encaminem?

- No soc gaire optimista.

ANNEX 3. ENTREVISTA A FRANCISCO

Entrevista realitzada a la Llar Pere Barnés el dia 07/05/2016.

Bon dia! Em dic Maria Grèbol Coll i vinc de l'Institut Pere Ribot, de Vilassar de Mar. Actualment estic cursant 1r de Batxillerat i començo el treball de recerca, que tracta el fonòmen Sense Llar. M'has caigut molt bé durant la visita que ens has facilitat i m'agradaria de tot cor, si em deixes, fer-te una petita entrevista.

Francisco: *Claro! Adelante, yo encantado!*

Maria: Com et dius?

Francisco: *Me llamo Francisco y tengo 78 años*

Maria: D'on ets?

Francisco: *Soy de Cadiz, exactamente de Paeo*

Maria: Actualment estàs residint aquí, a la llar de Pere Bernés?

Francisco: *Sí hija, yo llevo viviendo aquí desde hace aproximadamente cuatro años, y estoy muy contento. Me han ofrecido muchas veces irme a un piso, pero prefiero vivir en la llar.*

Maria: No t'agradaria viure sol a un pis?

Francisco: *No! Que hago yo en un piso solo? Soy muy activo y me gusta hacer cosas así que irme a un piso solo sería un aburrimiento. Porque claro, en el piso con quien hablo? A mi me gusta mucho hablar y solo no podría hablar con nadie. Además los domingos voy a ver a mi hermana y a mis sobrinos y desde el centro llamo a Jerez para preguntar como va todo, y de paso me entero de cotilleos. Me lo paso bien, me distraigo.*

Maria: En la llar todos los residentes tenéis una labor. Quina és la teva?

Francisco: *Claro! Aquí cada uno tiene un trabajo. Mi trabajo consiste en acompañar por las calles y por la llar a grupos de estudiantes y contarles cómo es el vivir en la calle y cómo las instituciones toman el primer contacto con los sin techo. Hay mucha variedad de trabajos, por ejemplo, José se encarga de la gestión del tabaco. A mi me han asignado esta labor porque saben que me gusta mucho explicar mis vivencias y comunicarme con la gente. Me gusta enseñarles a los chavales porque ellos también me enseñan a mi. Si tienen sed cuando estamos haciendo la visita, pues yo les compro agua con mi dinero aunque tengo muy poco, pero no me importa. Yo no fui al colegio ya que trabajaba cada día sembrando el campo pero me gustaría haber ido así que ellos tienen que disfrutar la vida y su estancia en el colegio. Ahora estoy trabajando con alegría.*

Maria: Com vas acabar al carrer?

Francisco: *Bueno, yo vivía en Paeo con mis padres y con mis once hermanos hasta que llegó la maldita mili. Fui a la mili, como guardia y me trasladaron a Africa, y a la vuelta me llevaron a Barcelona.*

Me di cuenta que Barcelona era una ciudad muy bonita, y decidí quedarme a vivir aquí ; trabajé durante 25 años en un restaurante, el Cargol, hasta que me echaron. Cuando me echaron del trabajo, empecé a quedarme sin dinero y siempre recurría a la familia y a los amigos hasta que sobrepasé el límite. Me quedé en la calle, así que me busqué la vida. Viví tres años dentro del mismo cajero hasta que poco a poco fui aceptando ayuda de instituciones. Al principio cuesta mucho aceptar ayuda pero cuando ya la tienes, la agradeces.

Maria: Quan vas arribar a aquí, com et vas sentir?

Francisco: *Cuando llegué a Arrels la verdad es que me sentí muy cómodo y muy bien acogido. El único inconveniente que le encontré fue el tema de la compartición de habitación. Al principio, las habitaciones eran compartidas y ... claro, era un follón. Yo soy una persona muy limpia y no me gusta compartir mi espacio con personas poco sociales y sucias. Siempre he sido limpio y ordenado, y si una cosa tengo clara es que se puede ser pobre pero no ser guarro.*

Maria: Bueno Francisco, muchas gracias por responder esta breve entrevista y gracias por la visita guiada que nos has hecho por la llar.

Francisco: *De nada hija! Muchas gracias a ti y espero volverte a ver!*

ANNEX 4. ENTREVISTA A LAURA NAVARRO

1. De què treballes?

-Sóc metgessa de família en un Centre d'atenció primària

2. Des de quan atens a persones sense llar?

-És part de la meva feina, d'ençà que vaig fer-me metge, de vegades atenem persones sense llar que venen a visitar-se a un centre de salut. Si hagués de dir una data seria des de l'any 2001.

3. Com queden afectades físicament aquestes persones? I psicològicament?

-Les persones sense llar, sense concretar, que cada cas és diferent, tenen més problemes físics i psicològics. Molts cops es troben en aquesta situació per problemes psiquiàtrics que els han dut a aquesta situació, no només la pobresa és la causa en moltes ocasions.

Físicament tenen més infeccions i dolors, per haver d'estar en llocs durs sense comoditats i sense higiene habitualment.

Psicològicament la majoria estan desestructurades, no tenen bases fermes en les que recolzar-se, no tenen acompanyament de ningú, i això les fa diferents, i molts cops desconfiats.

4. Has notat diferències en el deteriorament, tant físic com mental, entre homes i dones?

-Normalment no crec que hi hagi tanta diferència, predomina el desconsol, però no crec que hi hagi molta diferència en el gènere.

5. Quins canvis es poden observar entre les persones amb llar i les persones que no en tenen?

-A nivell sanitari és evident que la higiene, no tenen accés a la neteja diària, tot i que alguns van a banys públics i es cuiden, o de tant en tant fan servir recursos socials. Suposo que depèn molt de quina és la causa de què estigui sense llar.

6. Has sentit mai por en tractar a persones sense llar?

-No és por, és respecte i poca informació sobre aquella persona. No acostumen a voler que els toquin i això pot portar a moments de tensió, però no he tingut por.

7. Creus que aquesta problemàtica va en augment?

-Crec que sempre ha existit, hi ha temporades que hi ha més gent, però depèn molt dels barris o la localitat, i l'època de l'any.

Durant un temps semblava que veia algun més però ara en veiem pocs al meu centre de salut.

ANNEX 5. FLYER I COMPROVANT DE L'INGRÉS DE LA CAMPANYA
DE DONACIÓ

Fecha donativo
13-01-2017 09:09

Oficina
00867 - DRASSANES

ONG/ Proyecto destinatario

ARRELS FUNDACIO
ATENCIÓN A PERSONAS SIN TECHO
GRACIAS POR CONFIAR EN NUESTRA FUNDACIÓN

Donante

MARIA GREBOL COLL
Ingreso en efectivo

Importe donativo

Importe

207,46 EUR

Documento no válido para desgravación fiscal.

Le informamos que todos los datos relativos a la presente operación, incluida la identificación del donante, serán comunicados a la Entidad destinataria de la donación, quien incluirá la información en ficheros de su responsabilidad, con la finalidad de registrar la aportación realizada y de cumplimiento de sus obligaciones legales. Usted podrá acceder, rectificar y cancelar sus datos, así como oponerse a su tratamiento, dirigiéndose por escrito a:

ARRELS FUNDACIO
NIF: G61611364
RIERETA, 24 BAJOS 08004 BARCELONA

Firma donante

207,46 EUR